

შინაური საქმეებზე.

№ 2-3.

ფასი ერთი შაური

წლიური ფასი 4 მან.

წელიწადი მუხუთე.

☛ უოველ-კვირეული გაზეთი ☛

კვირა, 5 თებერვალი 1912 წელი.

შინაური: 1) ნინოზა წრეულს; 2) წმ. ნინო და მისი მნიშვნელობა. ა) სიტყვა ებ. ლეონიდისა ბ) სიტყვა მღვ. მ. კელენჯერიძისა; 3) ბერის დღიურიდან: ა) უღვთოება, ბ) სინიდისი—ა. ბერისა; 4) იოანე ნათლის მცემელი და მისი სინანულის ქადაგება იორდანეს უდაბნოში—მღ. დ—ტი ჩხაიძისა; 5) სამღვდლოების საყურადღებოთ; 6) რედაქციისაგან; 7) კვირიდან-კვირამდე; 8) რას ამბობენ მოსკოველი კანონისტები ეპ. გერმოგენის საქმის შესახებ? 9) ცოტა რამ ჩვენი სამღვდლოების ცხოვრებიდან—სოფლის ხუცისა; 10) რას გვწერენ?—მოკეთესი.

მიიღება ხელის მოწერა

1912 წლისათვის

(უოველ-კვირეულ გაზეთ)

შინაურ საქმეებზე.

გაზეთის ფასი:

წლიურით — 4 მანეთი უკვლავან.

ნახევარი წლით 2 მანეთი.

სამი თვით — 1 მანეთი.

ერთი თვით — 2 აბაზი.

ცალკე ნომერი ქუთაისში ერთი შაური.

ფულის შემოტანა წლიურ ხელის მოწერათათვის შეიძლება ასე განაწილდეს: თავიდან 2 მანეთი და 1 იენისს 2 მანეთი.
განცხადების ფასი წინა გვერდზე პეტით სტრიქონი ორი შაური, უკანასკნელზე 7 კ.

ნინოობა წრეულს.

ნინოობის დღესასწაულს თანდისთან მეტი ინტერესით ეპყრობა ქართველი საზოგადოება. 14 იანვარი თანდისთან მეტ ყურადღებას იზიდავს. ქართველი ხალხი, დარცხვენილი თავის დაუდევრობით, თანდათან იღვიძებს და ხელს უპოტინებს წარსული დიდების მოგონებას და თავის გმირების პატივისცემით იმსჯელება, რაც უტყუარი ნიშანია მისი ეროვნული გამოღვიძებისა. სამწუხაროთ ბევრი ხელს უშლის ხალხის ასეთ ღტოლვას თავის უკიდურეს კოსმოპოლიტურ შეხედულებით, მაგრამ ამან არ უნდა შეგვაშინოს, რადგან ყოველივე სიკეთე თუმცა გვიან, მაგრამ მაინც გამოიღებს შესაფერ კეთილ ნაყოფს. ვინც საქმის ვითარებას დაჰკვირვებია, ამ რამოდენიმე წლის წინათ ნინოს დღესასწაული სრულებით ხსენებაში არ იყო იმერეთში და გურია-სამეგრელოში, და მგონი, არც ქართლში. ეს დღე მხოლოდ თფილისში იცოდნენ და, შეიძლება, კახეთში, ბოდბის მონასტერში. დღეს სულ სხვას ეხედავთ, დღეს ბევრგან ეს დღე საღვთისწაულო დღე შეიქნა. და ამისთვის საჭირო არ შექმნილა პრაქტიკული გუნდი, მხოლოდ ერთი მღვდელმთავრის დარწმუნებულმა, ბეჯითმა მწყემსმთავრულმა სიტყვამ და ქადაგებამ აღადგინა ეს დღესასწაული სიყვარულის და ძმობის დასაბამისა, ეს დღესასწაული ეროვნული თვითცნობიერების საძირკელის გასკვნისა. ეს მღვდელმთავარი გახლავთ ყოვლადსამღვდელო ლეონიდე, რისთვისაც ჩვენი ერი არ დაივიწყებს მას. იყო დრო, როცა მისი მეუფებაც სასოწარკვეთილი იყო ამ დღესასწაულის შესახებ, ეს სასოწარკვეთილება მაშინ უფრო გაუორკვედა მას, როცა სამოსწავლო ოლქის უფროსმა პასუხიც არ გასცა მის ტელეგრამით თხოვნაზე შესახებ ნინოობის დღესასწაულობისა ფოთის დაბად და საშვალო სასწავლებლებში. დღეს კი თითქმის მართებლობამაც შეიგნო თავის დანაშაული და ქართველთა განმანათლებლის ნინოს დღე საერთო საერო საღვთისწაულო დღეთ გახადა მთელ გადმოღმა კავკასიაში.

როგორც გავიგეთ ბევრგან სოფლებში დიდი ამბით უღვთისწაულნიათ ეს დღე და შესაფერი სიტყვებიც წარმოუთქვამსთ მღვდლებს. თფილისის სიონის ტაძარში, სადაც დღესაც, სამარცხენოდ და სამხილებლად ურწმუნოთა, ასვენია ვახის ჯვარი, ღვთისმშობლისგან მიძღვნილი ნინოსადმი და მისი (ნინოს) თმითვე შეკრული, ღამისთევით ლოცვა და დაუჯდომელი გადუხდიათ მისი მ. ყ. უსამღვდელოესობის ექსარხოსის თანამწირველობით. მეორე დღეს მწირველი ბრძანებულა მისი მეუფება, ეპისკოპოსი ალავერდისა, დავითი, რომელსაც, როგორც გავიგეთ, გრძნობით საესე და ისარივით მახვილი სიტყვა წარმოუთქვამს. *) საზოგადოება ურიცხვი დასწრებია, როგორც ღამისთევით ლოცვას, ისე წირვასაც. ქუთაისში ეს დღესასწაული წმ. ნინოს ქალთა სასწავლებელში გადიხადეს; სადაც მწირველი ბრძანდებოდა მისი მეუფება ყოვლადსამღვდელო გიორგი, ხოლო თვით სობოროში შენანიშნავი არა მომხდარა რა მის გარდა, რომ ხალხი წირვას ბლომათ დაესწრო. განსაკუთრებული ხასიათი ჰქონდა ამ დღესასწაულს ფოთში. წინადლიდანვე მისმა მეუფებამ ღამისთევით ლოცვა შეასრულა პურის კურთხევით და დაუჯდომელით. მეორე დღეს შეასრულა წირვა, რომელზედაც ნინოობის და წმ. ნინოს მნიშვნელობაზე სიტყვა წარმოსთქვა თვით მისმა მეუფებამ და მღვდელმა მ. მ. კელენჯერიძემ**) ხოლო საღამოს ახალგაზდობამ ნინოს საღამო გამართა, რომელსაც, სამწუხაროთ უნდა ვსთქვათ, მხოლოდ ნინოს სახელი ერქვა. ამის შემდეგ იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ნინოობას მკვიდრი საძირკველი ჩაედგა, უნდა ვიფიქროთ, რომ ამ დღეს აღარ დაივიწყებს საქართველოს ერი და ყოველთვის ლოცვა-კურთხევით მოიხსენიებს თავის განმანათლებელს, თავის ეროვნულ სულის ჩამდგმელს მოციქულთა სწორს ქალწულ ნინოს. იმედი უნდა ვიქონი-

*) იმედია ამ სიტყვას მალე მიიღებს „ზინ. საქ.“ რედაქცია დასაბუქდათ.
**) ეს სიტყვები აქვე იბეჭდება.

რედ.

ოთ, რომ სამღვდლოება ეცდება, რომ ხალხმა დაახლოებით გაიკნოს მისი განმანათლებელი, მისი სამოთხის კარების გამღები, მისი ქრისტესთან, ღმერთთან დამაკავშირებელი მოციქული და მისი მოსიყვარულე დედა. ურიგო არ იქნება აქ მოთავსებულ წერილს და სიტყვებს მღვდლები ეხლავე წაუკითხავდნენ ხალხს რომელიმე კვირა-უქმე დღეს და ჩვენ შეგვატყობინებდნენ გახეთში გამოსაცხადებლათ, თუ რა გავლენა იქონია ამ კითხვამ ხალხზე. ურიგო არ იქნება აგრეთვე დაგვაულებდნენ, რომ ყოველივე რაც თქმულა და დაწერილა წმ. ნინოზე შევკრიბოთ და გამოვცეთ ხალხისთვის საკითხავათ. ჯერ კი. ღვთის შეწევნით, ამის თაობაზე რედაქცია ყოვლადსამღვდლო ლეონიდის სამ სიტყვას და მ. მ. კელენჯერიძის აქ მოთავსებულ სიტყვას გამოსცემს ცალკე წიგნაკებათ. იმედია სამღვდლოება ეკლესიების საფასით ან სხვა რაიმე საშუალებით გამოიწერს ამ წიგნაკებს ხალხში დასარიგებლათ. მალე ცალკე წიგნაკათ გამოვა აგრეთვე ცხოვრება ქართველთა ქეშმარიტი დედის ნინოსი.

წმ. ნინო

მოციქულთა სწორი და ქართველთა განმანათლებელი.

(მისი მნიშვნელობა)

სიტყვა, თქმული მღვდ. მ. კელენჯერიძის მიერ 14-ს იანვარს ფოთის საკრებულო ტაძარში.

დღეს ქართველი ერის განახლების, მეორედ შობის დღეა. დღეს იგი დღესასწაულობს თავისი განმანათლებლის, წმ. ნინოს ხსენებას.

წმ. ნინოს სახელის ხსენებასთან ყოველ ქართველს უნებურად აგონდება ძველი დრო საქართველოსა მეოთხე საუკუნეში, დრო ბნელი, დრო წარმართობისა, დრო კაცთა ქაშაობისა (კანნიბალიზმი), დრო, როცა ქართველი ერი ჯერ ქრისტეს არ იცნობდა და მის წაყვლად ის ერთგულად ემსახურებოდა თავის კერპებს და ბოჰონებს: ბოჩის, არმაზს, გაცს

და გაიმს და როგორ ემსახურებოდა? თავისსავე შვილებს უკლავდა და სწირავდა მათ მსხვერპლად.

წმ. ნინოს ხსენებაზე ქართველს აგონდება ის დროც, დრო ნეტარი, დრო ბედნიერი, როცა ნორჩი ქალწული ნინო ჯვარით ხელში მოდიოდა მცირე აზიის ტყე-ველზე—შეუპოვრად, უშიშრად, გადმოლახავდა ბორცვებს, მთებს, ტბებს, მდინარეებს, ზღვებს, რომ მცხეთაში, რომელიც იყო მაშინ სატახტო ქალაქი, მოესწრო კერპის არმაზის დიდი დღესასწაულისათვის 6 აგვისტოს და თავისი სასწაულები ეჩვენებია აქ შეკრებილი საღვთისწაულოდ ერისათვის.

რამ გააბედვინა სუსტს, გამოუცდელ ქალწულს მარტო მგზავრობა იმ ადგილებში, სადაც მას ცივ სამარეს უმზადებდა გაათრებულ მხეცები და სადაც თვით რომის უძლეველ ლეგიონებსაც კი არა ერთხელ აბნევიათ გზაკვალი და ჩავარდნილან ხიფათში?! ეს მხნეობა მისცა მას ქრისტეს სარწმუნოებამ, თავისი დიდი დანიშნულების რწმენამ და სიყვარულმა მონათესავე, მაგრამ ბნელში მსხდომი ქართველი ერისადმი. მან კარგად იცოდა, რომ არც ერთი საქმე და ღვაწლი არ დაადგამდა მას თავზე ისეთს გვირგვინს და არ მოჰფენდა მისს სახელს შარავანდელით ისე, როგორც მოქცევა და სულიერად ხსნა მთელი ერისა.

ღიაღ, ღიაღი იყო გზა ნინოსი. ამ გზით „ყოველსა ქვეყანასა განხდა ხმა მისი და კიდეთა სოკლისათა სიტყვანი მისნი“, ნინომ გმირულად გადმოლახა მთები, სძლია ყოველგვარ ფიზიკურ დაბრკოლებას, მოვიდა მცხეთას, მხურვალი ლოცვით დაამხო ბოჰონი, მათს ნანგრევებზე აღმართა ჯვარი ქრისტესი, მოაქცია სახლობა მირიან მეფისა და მთელი ქართლი, მოვლო შორეული კახეთი და მთიულეთი, აანთო ყველგან ლამპარი ქრისტიანობისა და საუკუნოდ განისვენა კახეთშივე სოფ. ბოდბეში, სადაც მის საფლავზე შემდეგ აგებულ იქმნა დიდებული ტაძარი.

ამიტომაცაა ის, რომ დღეს საქართველოს ყოველ ეკლესიაში გვესმის: „სიტყვისა“

ლეთისა მსახურთა თანა მოსივრე“. „მოციქულთა სწორი“, „ქართველთა განმანათლებელი“, „სულისა წმიდისა ქნარი ნინო“... გესმის ეს ყოველი და შენს სულში უნებურად იწყებენ რევას ფიქრნი და აზრნი არა ქვეყნიურნი, და უანგარიშოთ გაიძახი, ეკითხები შენს თავს: „რა სახარბიელო ბედი ეწვია სუსტ ქალწულს, რომ გახთა სწორი მოციქულთა და „განმანათლებელი ქართველთა“! რა ბედნიერება ეწვია ქართველ ერსაც, რომ ათასს, ცივილიზაციით შემოსილს, გაბრწყინებულს ერებს, იმ ერებს, რომელნიც ყოფილან სასწაული ისტორიისა, აუხვია გვერდი წმ. ნინომ და აღირჩია თავის წილად, თავის ყანად მხოლოდ ქართველი ერი და შეექმნა მას „ნათელად სოფლისა“ და „მარილად (ქვეყანისა?) მიწისა“! დიად, „ნათელად“ და „მარილად“! მან ამცნო მას ახალი მოძღვრება, დასაბამი ახლის ცივილიზაციისა, ზნეობრივი განახლებისა, სწავლა, განმაცვიფრებელი ძველთა ფილოსოფოსთა და „ბრძენთა ამა სოფლისათა“! რა მოძღვრებაა ეს მოძღვრება? ეს არს სიტყვა სიყვარულისა, რომელსა შინა არს, მთელი კანონი და წინასწარმეტყველნი“, ესე არს თვით ღვთაება, ესე არს სიტყვა ერთობისა და თავისუფლებისა! ნინომ ჩამოხსნა ქართველ ერს ძველი ქერქი ბარბაროსული, უშიშაროსო და სულთამბუთავი ცხოვრებისა და ნაცვლად მისა შემოსა მას ახალი ფორმები განახლებული ცხოვრებისა.

მაგრამ ქართველმა ერმაც დაუმტკიცა წმ. ნინოს, რომ იგი, ქართველი ერი, სულითა და გულით არ ეკუთვნოდა იმ ძველ ცხოვრებას, მისი სული სულ სხვას ეძებდა და არკი მალე მიუხვთენ ერთმანერთს გულის პასუხს მოძღვარ-მოწაფე! შეხედეთ, როგორ ხმა ამოუღებლად, უბრძოლველად, უომრად დაემორჩილა ერთ ახალ სიტყვას ქალწულისას და განუღო მას გულის კარი! საკვირველია, მადლიანი ნიადაგი ჰპოვა ახალი მოძღვრებამ ქართველის გულში! მას სრულიდაც არ ეუცხოვა, არ ეხამუშა, არ გაუკვირდა ასეთი მოულოდნელი გარდაქმნა მისი სოციალური ცხოვრებისა, მისი მოქალაქეობის დანგრევისა, მიმა პაპათა ტრა-

დიციების შეღახვისა! მან სისხლით როდი შეღება ბრძოლის ველი, მან უცებ აიღო აღლო და შეუდგა ახალ გზას! მან იცნო ახალი სხივი, აღმოსავლეთიდან, ბეთლემიდან გამონაშუქი, იცნო „ღმერთი უცნობი“, მის გონებას ერთბაშათ წარმოუდგა საუცხოო სურათი მომავალისა, წარმტაცი პერსპექტივა ახალი ცხოვრებისა და მიეცა სულიერ სიმშვიდეს.

ერი შეუდგა ახალ გზას... ახალ სხივს... მაგრამ სადაც ნათელია, იქ მისი აჩრდილიცაა! ნათელს გაბოროტებით სდევს ბნელი! მათში მუდამ თავგანწირული ბრძოლაა! მთელი ცხოვრება კაცობრიობისა ბნელისა და ნათელის, ბოროტისა და კეთილის ბრძოლაა!

დიად, ბრძოლაა ცხოვრება, ქიდაობაა და მეტი არაფერი! და ამ ბრძოლაში საქართველომაც ხომ 17 საუკუნე განვლო და, ოპ, ღმერთო ჩემო, რა საშინელება არ გამოსცადა ამ მანძილზე, ამ ეკლიან გზაზე ამ ჯვაროსანმა, ჯვარმტვირთველმა „ერთმა ბოხმა საქართველომ“! რაოდენ ჯერ შეღებებია ის „აღდგომის კვერცხით“ ამ ჯარასავით ტრიალში“! „მთელი მისი ხანგრძლივი ცხოვრება, ვიტყვი ზეშთავონებულ ისტორიკოსის სიტყვით, — აღესილია ისეთი ტრაგიზმით, რომელიც უუკიდურეს ურწმუნოსაც კი აიძულებს იწამოს ძალა ადამიანის სულისა, იმ სულისა, რომელიც მუდამ იბრძვის და აროდეს კვდება თითქმის უსაშინელებს ისტორიულ პირობებშიც-კი! მაგრამ პოეზიაცაა ამ სისხლიან ისტორიაში! ქართველი ჰკითხულობს მას ცრემლებით! რას მოუთხოვს მას ეს ისტორია? იგი აუწყებს მას საუკუნეთა განმავლობაში განუწყვეტელ უბედურებებს, სამეფოს დაქუცმაცებას სამეფოებად, ერთა აღძვრას ერებზე და ტომთა ტომებზე, მაგრამ ამ შავ-ბნელ ამბებშიც-კი დღემდის სხივმოსილათ გვაშუქებს ჯვარი ქრისტესი, რომელიც ერთხელაც არ გაუშვია ერთგული ხელიდან მადლიერ ერს, სანამ იგი უცნებლად, შეუბღალავად, სხივმოსილადვე არ ჩააბარა ერთმორწმუნე რუსეთს.

ასეთი იყო ხევდრი — მისია ქართველი ერისა, რომ იგი ყოფილიყო მატარებელი და მოე-

სველი ქრისტიანობრივი იდეებისა ეტნოგრაფიულად ქრელ კავკასიაში და აზიაში.

და განა არ იყო? როგორ არ იყო! მას წილად ხვთა მეზობელ წვილ ერებში წინამძღვრობა, მოძღვრობა, მოციქულობა და ღირსეულადაც შეასრულა ეს როლი. მას ვერ დაიფიწყებს ოსი, ჩერქეზი, ლეკი, აფხაზი, ჩაჩანი, ქისტი, ჯიკი, ლილივი. სარწმუნოებასთან ერთად მან მისცა მთიულ ხალხებს მოქალაქობაც, კულტურა, ბევრ მათგანს ენაც. ქართველმა ერმა სახარების ქადაგებით მოუღობო გული აბეზარ, ზვიად, გოროზ მთიულს და თანდათან აზიარა იგი ქრისტიანობრივ სიყვარულს და მუშაიურ აზრებს. განვლეთ შავი ზღვის ნაპირები, კავკასიის ქედი მისი ნაპრალებით, ხევებით კასპის ზღვამდი და მრავლად შეხედებით გზა და გზა ამის უტყუარ საბუთებს, შეისწავლეთ მთიულების ადათი, ოჯახი, რწმენანი, ზებირ სიტყვაობა და მიხედებით, რა მიუღია მთიულეთს საქართველოდან, ამასვე დაგიმოწმებენ იქაური ციხე-ტაძრები, საყდრები, დროშები და ლეგენდები. ქართველი მთიულების მეზობელიც იყო და მამაც, ძმაცა და მოძღვარიც, მღვდელიცა და ნათლიაც.

ქართველი ერი ბუნებით არ იყო აგრესიული იდეებით გაჟღენთილი, მისმა ისტორიამ არც კი იცის სხვა; მეზობელ ერებზე უსამართლობა, ძალ-შომრეობა. ის მოციქულობდა და მეზობლობდა. მისი კარი მუდამ ღია იყო სტუმრისათვის, თუმცა ბევრ გაიძვირას მოუხმარია ბოროტად ეს გულკეთილობა, ეს ნდობა და ეს სტუმართ-მოყვარეობა ქართველისა. იმერეთში ერთი საგულისხმიერო ლეგენდაა დარჩენილი. ქუთაისს მოადგნენ დიდი ყუთებით დატირთული აქლემების ქარაიანი. აქლემებს მოუძლოდენ დაქანკული ჩალვადრები. მათ ქუთათლებს ლამის გასათევი ბინა სთხოვეს. ქუთათლებმა სიამოვნებით გაულეს მეზავრებს სასტუმროს კარები და ვახშამიც კი მიართვეს. გათენდა დილა. აღდგნენ მასპინძლები და რა ნახეს?! მთელი ვზო-გარემო ჯართთაა, შეიარაღებული ჯართთა სავსე! საიღამ მოიპარა ეს ჯარი, არავინ იცოდა. ზოგი ამბობდა მიწიღამ ამო-

ძვარო, ზოგი—ციდამ მოგვევლინაო, ზოგიც—მოჩვენებააო. ქარაენებს ჰკითხეს და მათ მრისხანეთ დაუბრიალეს თვალები და მუშტები უჩვენეს. თურმე მეზავრები იყვნენ მეზობელი მტრები, უჯრებში ჩაესვათ შეიარაღებული ჯარი და ისე შემოაპარეს ქუთაისში, საიღამაც მერე ფეხიც აღარ მოიცივალეს. დიად, ქართველს ბევრი სწვევია ასეთი გაიძვირა სტუმარი, რომელიც სახლიდამ ველარ გაუგდია.

ასეთი ბრალი ქართველს-კი არაოდეს არ სდებია. ის არავისთან არ იყო მოძალე, ის თუ იბრძოდა, ამ ბრძოლაში ის კისრულობდა მხოლოდ ერთ როლს—როლს თავის თავის დამცველისას. ის უმეტეს ნაწილად მხოლოდ საზღვრამდი მისდევდა მტერს, იქით კი აღარ მისცივებოდა- გზასაც ულოცავდა და მისძახოდა: „არც შენი მინდა და არც ჩემსას გაგატანო“.

ამ თავის ნაჭირნახულეგში, მას ყველაზე უძვირფასესი განძი ჰქონდა ნინოს სარწმუნოება—ეკლესია—ჯვარი. თუ იბრძოდა ქართველი, მხოლოდ ამისთვის იბრძოდა. ამ ბრძოლაში მან დამარცხებაც არ იცოდა. მთელი 15 საუკუნის განმავლობაში მან ერთი ნამცეციც არა მოაკლო რა ამ თავის საგანძურს, თავის სამკაულს.

და მერე არ ეკუთვნოდა ასეთი ერთგულება და თავდადება იმ სარწმუნოებისათვის, რომელმაც შეინახა მისი არსებობა, არ გააქრო იგი, არ გათქვიფა სამუსულმანო აზიის ოკეანეში? იმ სარწმუნოებისათვის, რომელმაც შეუქმნა მას ხალხოსნობა, ეროვნება და მასთან ერთად აყვავებული საკუთარი, თავისებური კულტურა, ნაკიონალური სტილი, კილო, მოდტიეი, მდიდარი ენა, ხელოვნება, ის ხელოვნება, რომლის ნაყოფია ველათი, ნიკორწმიდა, მარტვილი, საფარა, ბიკვინტა, დრანდი, ილორი, ხახული, ტბეთი, ატენი, აწყური, ხანზო, საარაკო ვარძია, ისტორიის ამოკანა სავარჯო და ბერთუბანი, მცხეთა, ალავერდი, ახტალა და სხვა ათასი გოლიათები, ქართული ხუროთმოძღვრები, რომლებთან გვერდით მარტო ჰერკლის ნაწარმოებნი და უკვდავი ფიდის ნაშრომი ლა თუ დადგება? ქართველი როგორ

არ დაიცვდა მკერდით იმ სარწმუნოებას, რამაც მას დაუბადა და აღუზარდა შარავანდედით მოსილნი გვაძნი: მეფენი ვახტანგ გორგასლანი, ვახტანგ მეორე, ბაგრატ III, IV და V, დავით I და III—აღმაშენებელი, თამარ პირი-მზე და ერეკლე, დიმიტრი და გიორგი ბრწყინვალე. წმ. მწყემსმთავარნი და მონაზონნი: პროხორე, სტეფანე, დავითი, გრიგოლ ხანზოელი, მიქელ მოდრეკილი, იოანე ხახულელი, იოანე მტბევაძე, თორნიკე, იოანე, ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელები, დიდი ილარიონ ქართველი, არსენი იყალთოელი, ანტონი, დომენტი, ვაბრიელი და სხვანი. ქართველი როგორ არ უერთგულებდა, უმადურად როგორ მოეკიდებოდა იმ სარწმუნოებას, რომელმაც მისცა მას ერთი ოქროს საუკუნე და მეორე ვერცხლისა, რომელმაც შეუქმნა პოეზია შოთა რუსთაველისა, შავთელისა, თმოგველისა, ჩახრუხაძისა, ბესიკისა, დავით გურამიშვილისა და სხვებისა?!

წმ. ნინოს მოძღვრებამ გაატანია ქართველ ერს მისი კულტურული მოღვაწეობა სამშობლოს გარეთაც და ჩაადგმევია აკვანი, კერა განათლებისა პალესტინაში, სინაზე, ანტიოქიაში, საბერძნეთში და რომში. ეს შრომა აქ არ ყოფილა სულ თავისკენ თლა, მარტო თავის სამსახური: იგი იყო შრომა საკაცობრიო, მსოფლიო, მთელი მართლმადიდებელი სარწმუნოებისათვის. თხუთმეტი საუკუნე იბრძოდა ქართველი აღმოსავლეთის ეკლესიის მტრებთან, ის მუდამ დარაჯად უდგა მართლმადიდებლობას და ბევრი არა გაატანა რა მტერს. ბევრი მარჯალიტი ჩამოსცივდა საბერძნეთს გვირგვინიდან, ბევრმა ნადეაწმა, ნაჭირნახულებმა შვილმა უღალატა მას და დაუთუთქა გული; მხოლოდ ქართველი ერი, წმ. ნინოსგან მადლიანად ნაკურთხი, არ გადაადგა მას და არ მიატოვა ამ საჭირბოროტო დროს. ესეც ცოტაა. იყო ისეთი მომენტებიც, როცა თვით საბერძნეთში მიფერფლილი სარწმუნოება საკათალიკოსო მცხეთაში შეაფარებდა ხოლმე თავს, რომ არ ჩამქრალიყო უკანასკნელი ნაპერწკალი მართლმადიდებლობისა. ამ მომენტში მცხეთის

კათალიკოსი აძლევდა სამწყემსმთავრო კანდიდატებს საბერძნეთის მიმქრალი იერარქიის აღსადგენად.

საქართველოს ეკლესია სხვამხრევაც ყურს უგდებდა ერთმორწმუნე საბერძნეთს და არა ერთხელ უხსნია ის პოლიტიკური განსაცდელიდან. ბიზანტიის სამეფო ოჯახში პირველ მესაიდუმლეთ და თანამზრახველად ათონის ივერიის ქართველი ბერები იყვნენ და უმათოთ საერთაშორისო საკითხებიც არ წყდებოდა. საქართველოს ეკლესია თვალსაჩინო მონაწილეობას იღებს ჯვაროსანთა ომებში და აარსებს ტრაპეზუნდის იმპერიას.

საქართველოს ეკლესია სახელოვან მეტოქეობას უწევს განდიდებულ ანტიოქიას: როცა ანტიოქიის პატრიარქმა საქართველოს საკათალიკოსო ეკლესიის თავისუფლებას, თვითარსებობას წაუპოტინა ტლანქი ხელი, ათონის ქართველი უბრალო ბერი გიორგი აძლევს მას საკადრის პასუხს და სდებს ლავამს მის აღვირწახსნილობას და შედიდურობას: „თქვენო უწმიდესობავ! თუ დამორჩილებაზეა საქმე, თქვენი ეკლესია უნდა დაგვემორჩილოს ჩვენ—ქართველებს და არა ქართველები თქვენ: თქვენ თუ პეტრე მოციქულმა მოგნათლათ, იმ პეტრემ, რომელმაც სამჯერ უარჰყო ქრისტე, ჩვენ გვიქადაგა და დაგვმოძღვრა პეტრეს ძმამ ანდრია პირველწოდებულმა! ანდრია მისიყვანა პეტრე ქრისტესთან და არა პეტრემ ანდრია!“ პატრიარქი ჩაჩუმა.

ასეთია ღვაწლი წმ. ნინოსი საქართველოსათვის და აღმოსავლეთისათვის.

ახლა მივუბრუნდეთ რუსეთს და ვიკითხოთ, რა მნიშვნელობა ჰქონდა მისთვის წმ. ნინოს მოღვაწეობას და ქართველი ერის გაქრისტიანებას?

წინ-და-წინვე უნდა ვსთქვათ, რომ ამ მნიშვნელობის დაფასება და აწონდაწონა თითქმის შეუძლებელია.

წმ. ნინო და მისი ქადაგება ვახდა ხილად რუსსა და ქართველს შორის, მან ამოავსო ის უფესკრული, რომელიც იღვა ამ ორი ერის შუა, მან წაართვა მნიშვნელობა მათ ეტნოგრაფი-

ულ, რასსობრივ, ანტროპოლოგიურ და ლინგვისტიკურ სხვადასხვაობას და წინააღმდეგობას. წმ. ნინომ წაართვა სრული მნიშვნელობა ბუნებრივ, გეოგრაფიულ დაბრკოლებებსაც რუსეთსა და საქართველოს შუა. ერთმორწმუნეობამ შეურიგებელი შეარჩია, დაბრკოლება სასიკეთო პირობებად აქცია და ისე გადაკვანდა ქართველ-რუსის ცხოვრება, სვებედი და ისტორია, რომ მეათე საუკუნეიდან მოყოლებული, ე. ი. იმ დროიდან, როცა რუსეთშიც მიაგნო, თუმცა ძლიერ, თუმცა ძლიერ გვიან, იგივე გზა ნინოსი, ამ ორი ერის დაშორება აღარ მოხერხდა, დაშორება კი არა, რამდენი დრო წინ მიდიოდა იმდენი უფრო და უფრო ფაქტურად, აუცილებელი ხდებოდა ამ კავშირის დამყარება, სანამ მართლაც ამავე აუცილებლობამ გეორგიევსკის ტრაქტატამი და იმპერატორ ალექსანდრე პირველის მანიფესტამ დე არ მიიყვანა ორივე მეზობელი და ერთმორწმუნე ქვეყანა.

სწორედ რომ მხოლოდ საქრისტიანო ნი-
ადაგზე იყო შესაძლო თამარის ქორწინება რუ-
სის მთავარზე, ბორის გოდუნოვის დანათესავე-
ბა კახეთის ბერთან, ქართველი მიტროპოლი-
ტის ეპიფანის ოფიციალურად მიწვევა (რო-
გორც თავისუფალი ეკლესიის წარმომადგენ-
ლის) მოსკოვის დიდ კრებაზე 1666 წელს პა-
ტრიარქ ნიკონის დასამხობად; ანტონ კათა-
ლიკოსის დასმა ელადიმერის კათედრაზე და
იოსებ სამეხლის აყვანა ნოვგოროდის ქორ-
ეპისკოპოსად, ან მეფეთ ვახტანგ VI-ს და თეი-
მურაზ II-ს დაკრძალვა ასტრახანის ტაძარში
გინა იმერეთის უკანასკნელი ქათალიკოსის მაქ-
სიმეს (აბაშიძის) განსვენება კიევის ლავრაში.

ამა ქრისტიანობამ გადაიტანა ქართული
მოდერნიზაცია ჩრდილოეთისკენ: პეტერბურგს,
ნოვგოროდს, მოსკოვს, კრემენჩუგს, მოზდოკს
კიხლარს, ასტრახანს, სადაც გაჩაღებული იყო
ქართული მწიგნობრობის საქმე ქართველი მე-
ფეების, მღვდელმთავრების, ბერების და ბატო-
ნიშვილების ხელშეწყობისგან.

ამავე ერთმორწმუნეობამ შემოაჩვია და
დაამყარა საქართველოში ევროპული განათ-

ლება, რომის გავლენა რომ არ ვიანგარიშოთ;
მანვე მოგვცა ნ. ბარათაშვილის ბაირონიზმი,
რომანტიზმი, შემდეგ მოყოლებული რეალიზ-
მი, სიმბოლიზმი ჩვენი საერო პოეზიისა და
სხვა.

ესეც ცოტაა. წმ. ნინოსგან გაქრისტიანე-
ბულმა საქართველომ გააცნო რუსეთს ისე ად-
რე კავკასია და აზია, საქართველომ ასწავლა
მას აქეთკენ გზა, გააბედინა აქეთკენ წამოსე-
ლა, გადმონერგა სამხრეთისაკენ რუსის საქმე
და განამტკიცა სამხრეთში რუსის მოქალაქო-
ბრივი ცხოვრება.

თხუთმეტი საუკუნის განუწყვეტელი ქა-
დაგებით საქართველომ, სახარების საშვალეებით,
გააღბო და მოქნა, გააღმობიერა და გაათბო,
რამდენათაც ეს შეიძლებოდა, აღმოსავლეთის
ველური ხალხების ვერაგი, ტლანქი, მოუხეშე-
ლი გული და სწორედ ამით გაუადვილა ერთ-
მორწმუნე რუსეთს მონადირება ამ ერებისა და
რუსეთის ორთავა არწივის აფრიალება მცირე
აზიის მაღლობებზე.

საქართველო რუსეთისათვის აზიაში ისე-
თივე წინამორბედი იყო, როგორც ურიასტა-
ნში ქრისტესთვის იყო იოანე ნათლისმცემე-
ლი.

არკი ამიტომაც იგრძნო სასიკვდილო, პა-
ნიკური შიში, ირანის მფლობელმა შახ-აბასმა,
საქართველოს რუსეთთან ხელშეკრულობის გა-
გონებაზე! დიად, ამ ქრისტიანულმა კავშირმა
დააწერია შახ-აბასს მისი საზიზღარი ულტიმა-
ტუმი. „რა გიქნია ეს შენ?!—სწერს ყვინი
ირაკლი მეორეს 1795 წელს,—90 წლის კა-
ცი ხარ. გამოცდილი და ქვეიანი კაცი, შენ-კი
ასეთი სისულელე ჩაგიდენია, მოგიყვანია აზია-
ში უცხო, საშიშარი ხალხი, გისწავლებია ჩვენს-
კენ გზა, ამით შენი თავიც დაგიღუპავს და
მთელი აზიაც! თუ ქვეიანი კაცი ხარ, ახლა
შინკ ირგძენე შენი მდგომარეობა და ან მა-
გასთან კავშირზე აიღე ხელი, ან და მოვალ
ჩემი ძალებით და თქვენი სისხლით შეეკმნი
მდინარეებს, მტკვრის მსგავსად!“

მერე როგორ მოიქცა ირაკლი? იგი მო-
იქცა, როგორც კეთილშობილი ქრისტიანე.

მან კარგად სცნა თავისი საშიში მდგომარეობა, მარტოდ დარჩენილმა ირანის მგლის პირში, მაგრამ მაინც ის ამჯობინა, რომ ნაამაგარი, ნაქირნახულები სამშობლოს მზის ჩასვლა ენახა თავისვე თვალთ და ქრისტეს ფიცი კი არ გაეტეხა. და შახიც ხომ მართლა ეწვია საქართველოს და მის ტყე-ველზე სწორეთ რომ „მტკვრის მსგავსი მდინარეები“ შექმნა ქართველების სისხლით?

მერე შეშინდა გული ქართველის და უღალატა ერთმორწმუნე მთარველს? არა და არა. უღალატა კი არა და გიორგი მეფეს ვერც კი გაახსენებდი რუსეთთან კავშირის გაწყვეტას, ერთგულად ექცეოდა მთელი ერიც და ექცევა კიდევაც. იგი ერთმორწმუნე ერთან ერთად ხედება თავისი პატარა და მაგრამ გამოცდილი, გამოძვარი მკერდით საზოგადო მტრებს და არა ასი და ათასი შვილი მიუძღვნია თავის მთარველისათვის მსხვერპლად!

და თუ ამდენი ნაამაგარი ყოფილა წმ. ნინო და მისი ღვიძლი ქრისტეანე ქართველი ერი აღმოსავლეთთან, მთიულეთთან, სამშობლოსთან და რუსეთთანაც, გვაქვს ჩვენ ნება—დავივიწყოთ ჩვენი ნაქირნახულები ღედა და მისი ქრისტეანობა! გვაქვს ნება მუდამ არ ვკოცნოთ მის წმ. საფლავს?! გვაქვს ნება არ ვატაროთ მისი ჯვარი გულში?! გვაქვს ნება ან ჩვენ, ან ერთმორწმუნე ერს?! არა და არა. ჩვენი ვალია ავიღოთ მაგალითი მოქირნახულე მამა-პაპათაგან და მხნე გუშაგათ ვუდგეთ იმ სარწმუნოებას, რომელმაც მოგვცა ისტორია, ეროვნება, არსებობა, კულტურა, სული, ერის სახელი და ურომლისოდაც. მაშასადამე, გავქრებით, არად ვიქცევით, დავკარგავთ სახეს, ისტორიას, ენას, არსებობას!

მაშასადამე ვევედროთ ჩვენს განმანათლებელ, შობებელ ღედას, წმ. ნინოს, რათა მან არ აგვხადოს ის ღიაღემა, ის გვირგვინი, რომლითაც მან შეგვიმოკო ჩვენ თავი, არ ჩავიქტროს, ჩავვიფერფლოს ის ცეცხლი, რომელიც მან გავვიჩაღა, არ აგვიშალოს და არ აგვიმგრიოს ის ვერა, რომელიც მან თავისივე მადლიანი ხელით ჩავვიდგა!

წმიდაო მოციქულთა სწორო ნინო, ევედრე ღმერთსა ჩვენთვის! ამინ!

მღვდ. მ. კელენჯერიძე.

1912 წ. 14 იანვარი,

ქ. თუთი.

ს ი ტ ყ ვ ა

წმ. ნინოს დღეს, თქმული ფოთის საკათედრო ტაძარში.

სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წმიდისათა.

იანვრის თოთხმეტი უძვირფასესი დღეა ქართველებისათვის; ეს რიცხვი დაკავშირებულია იმ მადლიანი პიროვნების ხსოვნასთან, რომელმაც მკვიდრი საძირკველი ჩაუდგა ჩვენი ერის შეგნებულ არსებობას, რომლის მეოხებითაც ქართველმა ერმა ოქროს ასოებით ჩაიწერა თავის თავი კაცობრიობის ისტორიაში. წმინდა ნინობა აღნიშვნაა ქართველი ერის ზნეობა-გონებრივი სიკეთისა, წმინდა ნინობა და ქართველი მისი დამახასიათებელი სულიერი მაღალი თვისებებით ერთი და იგივე, ერთი მეორის ბადალი, ერთი მეორის თანასწორი და ტოლი სიტყვებია. საკმარისია წარმოითქვას ჩვენი განმანათლებელის სახელი, რომ შეგნებულსა და განვლილი ცხოვრების მკოდნე კაცს გონების თვალწინ დაუდგეს ქართველის სურათი მისი საუკეთესო სულიერი თვისებებით. წმ. ნინო და ქართველობა ამ სიტყვის უკეთესი მნიშვნელობით ისე განუყრელათ არიან ერთი მეორესთან შეთვისებულნი, როგორც ჩვენი სხეულის ყველა ნაქრებში სისხლი და ხორცი.

რა გაარიგა წმ. ნინომ ქართველი ერის ცხოვრებაში ისეთი, რომ მისი სახელი განუშორებლად ჩაქსოვია ჩვენს ეროვნებას. რომ ნინობა და ქართველობა იგივეობად შექმნილან?

წმ. ნინომ გაანათლა ქართველი ერის გონება იმ მაღალი, სამარადისო და უკვდავი მოძ-

ღვრებით, რომელიც აღიარებს, რომ მსოფლიო, ქვეყნიერება, ცა და ღედამიწა მთელი მათი საე-სებით დაუსაბამო ღვთის ქმნულებსა, რომ ყვე-ლაფერი ეს არსებობს და ცხოვრობს ღვთის გან-გებით, ყველაფერი ეს ხელთ უბურია შემოქმედს. წმ. ნინომ აკოდინა ქართველებს, რომ ქვეყა-ნაზე ღვთისათვის კაცისთანა ძვირფასი არა არის რა რომ ღმერთმა თავისი უსაზღვრო სიკეთის გამო სიბნელეში და შეცდომილებაში მყოფ კა-ცობრიობას მხსნელად და განმანათლებლად მოუვლინა მხოლოდ შობილი ძე თვისი უფალი იესო ქრისტე, რომელმაც ახალი სული შთაბე-რა კაცობრიობას და ბრწყინვალე მომავლისა-კენ გაუკეთა მას გზა ამგვარი დიდებული იდე-ალით და მაღალი მცნებების დაყენებით: იუფე-ნით სრულ, ვითარცა მამა თქვენი ზეცათა სრულ არს (მათ. 5, 48); შეიყვარე მოყვასი შე-ნი, ვითარცა თავი თვისი (მანკ. 12, 31); უფ-როსი ამისა სიყვარული არავის აქვს, რათა სუ-ლი თვისი დასდევს მეგობართა თვისათვის (იოან 15, 13); ვის უნდეს პირველ ყოფა, იყოს იგი ყოველთა მრწემ და ყოველთა მსახურ (მარკ. 9, 35); ყოველი, რომელი გინდეს თქვენ, რა-თა გიყონ კაცთა, ვგრეთცა თქვენ ჰყავთ მათ და მიმართ (მათ. 7, 12); და სხ.

ამ მოძღვრების დანერგვით წმ. ნინომ ქარ-თველი ერი შეიყვანა მოწინავე ერების წრეში, ქართველობა სულიერათ დაუნათესავა განათლე-ბულ ერებს და ამითი მონაწილე გახდა იგი უკანასკნელების გონებრივი სიმდიდრისა. ქართ-ველმა ერმა დედის რძესავეთ შეითვისა ნინოსა-გან მოტანილი მოძღვრება ჯერ ისევ მესხეთე სა-უკუნის შწერლობაში მოიხვეჭა მან უწარჩინე-ბულესი ქრისტიანი ერის სახელი და მას უკან მსოფლიო ისტორიაში ქართველს სამუდამოდ დარჩა წოდება ჯვარმოსილისა, ქრისტიანული რაინდისა, სარწმუნოების დარაჯისა და თავგა-მოდებული მცველისა.

წმ. ნინოს ქადაგებამ, რომ შემოქმედი და მაცხოვარი უნდა ეილოცოთ და ვადიდოთ ჩვე-ნი საკუთარი ენითო, გამოიწვია გადმოღება ქართულ ენაზე ძველისა და ახალი აღთქმის საღმრთო წერილის წიგნებისა, მამათა ქმნილე-

ბებისა და ქრისტიანული ფილოსოფოსების თხზულებათა თარგმანება და ამან ფეხი აადგმე-ვინა, მოხეშა, მოარბილ-მოქნა, აღზარდა, გაამ-დიდრა, ააყვავა, მაისის ვარდით საამოთ გა-ფოთლ-გაფურჩქნა და ბოლოს ბუმბერაზობით შემოსა ქართული ენა. მეგრელიის ერი იმ თა-ვითვე მიხვდა წმ. ნინოს ღვაწლის დიადობას და ნიშნად მუდმივი მადლობისა თვით მეტყვე-ლების ორგანოს, სიტყვის იარაღს ენას უწოდა ჩვენი განმანათლებელის სახელი.

წმ. ნინოს მოძღვრების გამო ჩვენი სამშო-ბლო მოიქცედა ისეთი ცის მსგავსი ტაძრებით, როგორც არიან მარტვილი, გელათი, სვეტი ცხოველი, სიონი და სხ. თვითეული ქვა ამ სა-ოცარი ტაძრებისა ეჭვს გარეშე საბუთია ქართ-ველი ერის მაღალი გემოვნებისა, თვითეულ კარ-ფანჯრის ხეული, თავმოსაწონი საღაროა ქართველი ერის შემოქმედებითი ნიჭისა, საარა-კო გმირის მომხიბლავი ქუდივით ცამდინ აბჯე-ნილი თითო გუმბათი ამ ტაძრებისა საამაყო ძეგლია ქართველი ერის გენიალობისა, თვითე-ული ტაძარი უტყუარი მატინაჲ ქართველთა ცხოვრებისა და თუ გინდ რომ ეს ძეგლები ამის იქით კიდევ დანაყონ და მტურად აქციონ, მათი სურათებიც საკმაო იქნება, რომ კაცობრი-ობის ისტორიაში ყოველთვის თვალსაჩინო ალაგი დაეთმოს ქართველთა ხსენებას.

წმ. ნინომ ქართველობა გააქრისტიანა და ამითი ყველას დაანახვა, რომ საზოგადო საქმე-ში ქალი თანასწორია მამაკაცისა, სიკეთის გა-რიგებაში ქალი ტოლია მამაკაცისა. წმ. ნინოს გავლენას უნდა უმადლოდეთ, რომ საქართვე-ლოში ქალმა იმ თავითვე იდეალური პატივის-ცემა შეიმოსა, რომ ჩვენში ქალებს ხშირად ეკირათ სამეფო ტახტი და ქართველმა ერმა ძველ დროშივე გამოსთქვა თავისი საუკეთესო შეილის პირით სავსებით საღი და ნათელი შე-ხედულობა ქალზე: „ლეკვი ლომისა ერთია, ძე იყოს გინა ხვადია“.

ასეთია მოკლეთ წმ. ნინოსაგან გაწეული ამაგი ქართველ ერზე.

ამოშალეთ ყველაფერი ეს ჩვენი ერის ის-ტორიიდან, ჩვენი წასული ცხოვრებიდან და

გვიბძანეთ, რაღა დარჩება მაში, რაღა ექნება სახარბიელო და დასაფასებელი ქართველ კაცს?

შეიძლება, ვინმემ გვიპასუხოს, — წმ. ნინო რომ არ გამოჩენოდა ქართველობას, იგი უკეთეს გზას დაადგებოდა, უმჯობეს კულტურას შეითვისებდა, უფრო ბრწყინვალე ისტორიას დაგვიტოვებდაო. სათქმელათ ყველაფერი ადვილია, მაგრამ რაზე უნდა დამყარდეს ასეთი მსჯელობა, რა საბუთი გვაქვს ამის დასამტკიცებლათ, საიდან შეგვიძლია ასეთი დასკვნის გამოყვანა?

სხვა გზა და სახსარი არ იყო: — ქართველი ვრი ან უნდა ისევ წარმართად დარჩომილიყო, ან გაქრისტიანებულიყო და ან მაჰმადის მოძღვრებას დასდგომოდა. მაგრამ წარმართობამ თითონ აღიარა თავისი სრული არარაობა სახარების ცხოველყოფელი მოძღვრების წინაშე და ამის გამო თავთ გაქრა და კომლივით გაიფანტა. რაც შეეხება მაჰმადიანობას, იგი ნამდვილი უბედურება იყო განათლებული კაცობრიობისათვის. რა მეხი და ცეცხლი დაატყდათ თავს მაჰმადიანობის შიღვით საქართველოს იმ კუთხეებს, საიდანაც გამოვიდნენ შოთა რუსთაველი, გიორგი მთაწმინდელი, იოანე მტკვარი, გრიგოლ ხანძელი და მათ მსგავსნი ქართული მწიგნობრობის დიდებულნი მნათობნი, ყველამ ვიცი და ყველანი ვხედავთ, მაჰმადიანი ქართველი მოძულე და მდევნელია ქართველი ეროვნებისა, ქართველი ენისა, ქართველი მწერლობისა, ქართულ ზნე ჩვეულებათა.

არა, ჩვენ რომ ღვთის განგებით წმ. ნინოს არ დავუყენებთ ქრისტიანობაზე, ეკვი არაა, დღეს ხსენებაც აღარსად იქნებოდა ქვეყანაზე ქართველობისა და ქართული კულტურისა.

სცდებიან, დიდათ სცდებიან და მიუტოვებელ დანაშაულობას სჩადიან სამშობლო ისტორიისა და მომავლის წინაშე ისინი, ვინც მოწინააღმდეგებად გამოდიან ჩვენში ქრისტიანობისა, ვინც წმ. ნინოსგან მონათლულ ხალხს უქადაგებენ ურწმუნოებას, რომლებიც ცდილობენ ქართველი ერის გადაგდებას წმ. ნინოსგან გაყოფული გზიდან. ბრძოლა ქრისტიანობასთან არის გონებრივი სიბრძნე და სულიერი სი-

ბეცე, რომელიც ძირიანად ამოაგდებს ჩვენ ერს და გააფერანებს.

შევთხოვ გულის სიღრმიდან ჩვენს სულიერ დედას, ჩვენი გონებისა და ზნეობის ბრწყინვალე ლამპარს, ჩვენი ისტორიისა, ენისა, მწიგნობრობისა და ეროვნული კულტურის ქვაკუთხედს წმ. ნინოს მიმოფანტოს სრულებით ამ ბოლო დროს სქლად ჩამოწოლილი ჩვენს საზოგადოებაში ურწმუნოების ნისლი და მისგან შეყვარებული ივერია კვლავ განაბრწყინოს ქრისტიანობის ნათელი სხივებით, რომ აწინდელი ჩვენი გაყინული, უნაყოფო და უიდეალო ცხოვრება, ხელახლა ამოძრავდეს, გაიფოთლოს, ნაყოფი მოიტანოს და შეიმოსოს მამა-პაპათა სულიერი სიკეთით. ამინ.

ეპისკოპოსი ლეონიდი.

ბერის ღლიურდან.

„სთქვა უგნურმა გულსა შინა თვისსა, არა არს ღმერთი“.

ურწმუნოება კულის განლალებაა, წესიერების დარღვევაა, აღვირ-აშობილი უზნეო მეფობაა, სულიერ განათლების დამხობაა, მეცნიერების შეძენის შეფერხებაა და ცხოვრების წინსვლის შემაბრკოლებელია. მრავალნი ურწმუნოების სენით მოწამლულნი სასოწარკვეთილებისკენ მიიზიდვიან და თავს იკლავენ, და ესრეთ წარიწყმედენ სულსა თვისსა, აუბედურებენ მშობელთა და სამშობლოსაც ეკარგებიან. ღვთის მყოფობის ცნება ბუნებით თანშობილია ადამიანში, ხოლო ურწმუნოება არა ბუნებური თვისებაა, არამედ ზედშემოსრული წინააღმდეგობაა მიუწდომლობის ძლით უძლეურების გამო გონების დასაკმაყოფილებლად ბნელ აზროვნებით მომდოვრებული.

ურწმუნოების შესაძენად ღვაწლი და შრომა ვის რად სჭირია, არამედ ერთი ოდენ სიტყვაა სიჭირო, ე. ი. „უარყოფა“. ამის შემდეგ უსწავლელი და ნასწავლი ერთ სახელწოდებით

იდიდებთან, ე. ი. „განათლებულია“. „ვთქვით, რომელიმე გადააკეცვენ ნათელსა ბნელად და ბნელსა ნათლად“.

ურწმუნოება გონების სიძაბუნეა, სულიერ სიმდიდრის დათრგუნვაა, სათნოების სიღატაკეა, ზნეობრივ ბრძოლის წინაშე სილაჩრეა, კეთილისა და ბოროტის უმნიშვნელოდ გათანასწორობაა, რასაც მხოლოდ შემთხვევის დავარად ხმარობენ.

ურწმუნოება ახალს ვერაფერს შეძენს და ვერც აღუდგინებს კაცობრიობას, ხოლო დასაბამიდგან სოფლისა, რაც კაცობრიობის სიბრძნეს აღუშენებია იმასაც დაარღვევს.

მთელი ცა და ქვეყნის არსება ღვთის მყოფობის აღმსარებელია. რადენიც უნდა გვერდი აუხვიო ღვთის მყოფობის აზრს, მაინც ვერ განერები მის უფსკრულ სიბრძნის ძიების უწოდომლობით პირდასაყოფ მიზეზს, მით რომ რადგან ძიება დაუსრულებელია, უეჭველად მეცნიერებას წინაუძევს საფიქრებელი, რომ არის კიდევ უმაღლესი ძალა, რაც მას ჯერ ვერ შეუგნია და ეს გულისხმაგვიყოფს, რომ რაც არ ვიცით, იმის უარყოფით დამტკიცება სისულელეა.

ნამდვილი ბრძენი კაცი არასოდეს არ იკადრებს იმის თქმას, რომ ღმერთი არ არის, მისთვის რომ რაც სინამდვილით არ იცის, იმის დაჩემება დიდ უგუნურებად მიაჩნია და ყოველ შემთხვევაში, რაც გინდ ურწმუნო იყოს მაინც საშვალ გზას აირჩევს, და უღმრთოების დამტკიცებას არასოდეს არ დაიჩემებს.

უღმრთოების მქადაგებელო! რას აშენებ საზოგადო საბედნიერო ერთობაში და რით ეწვევი გაჭირვებულ ადამიანობას? არაფერს, თვინიერ იმისა, რომ უბედურების უფსკრულში ყრი ადამიანობას, ქადაგებ იმას, რაც არ იცი და ამტკიცებ იმას, რის დამტკიცება შეუძლებელია.

უღმრთოების ქადაგება მეცნიერება როდია, არამედ მეტიწრობით ამაყოფა და დაქარბებულ სიბრძნის დაჩემებით ცალიერ სიტყვების რაბარუხია.

სისულელეა იმის იმედი, რომ ღვთისმეტ-

ყველება როდისმე სამუდამოდ მოისპოს. თუნდა რაც საღვთისმეტყველო წიგნებია ერთბაშად დასწვან და ღვთისმეტყველი პირებიც სრულებით ამოწყვიტონ, სული ადამიანისა არსებობის და მეცნიერების მიზეზს განახლებული შეგნებით კვლად ძლიერად აღიარებს და ღვთისმეტყველებისა მდინარენი სდიოდენ თვით მის ნიჭთ-მანათებელი და მეცნიერების მომნიჭებელი საღმრთო ბუნებისაგან.

სორციელი ვნებები და სინიდისი.

საკოდავი ადამიანი ყოველ ღონეს ხმარობს თავისი ნება-სურვილების დასაკმაყოფილებლად, ვითარმე განათავისუფლოს თავი სულის ზნეობრივ მაღალ მოთხოვნილებათაგან, მომავალ პასუხისგებისაგან, რომლითა უარპყო ღმერთი, სჯული და ეკლესია, შექმნა ახალი თავისუფალი სამეფო, რომლის გამგედ აღიარა „სინიდისი“. ამ დადგენილებას თავის თავად ებადება ერთი კითხვა: ასეთ თავისუფალ მოაზრე პირებს, რომელთა არაფერი სწამთ მომავალი ცხოვრებისა, რად სჭირიათ სინიდისის შეუფება? გონება განაგებს სამოქმედოს, ხოლო სინიდისი განიკითხავს განგებულს. სინიდისი არის გონებასა შინა, ვითარცა საღმრთო ნაპერწკალი და მისი საქმეა განკითხვა, მხილება და შემასმენელობა მხოლოდ ცოდვის მხრივ, და მიკვირს რა საქმე აქვს სინიდისთან იმ პირებს, რომელთაც ცოდვის შედეგთან პასუხ-გების საქმე არაფერი აქვთ?! ურწმუნოთა სულში სინიდისს რა ადგილი აქვს, გარდა სიყალბისა და სიცრუისა? თუ მომავალი ცხოვრება არ არის და მოქმედებათა განკითხვა არ არის, არც ბოროტებას გაუარჩევ-შევემეცნები და მაშინ ვისი სინიდისი? რად არ შევასრულო, რაც მომინდება? რა მიზანი აქვს მოთმინებას, ნების უარყოფას და რად უნდა დავაფასო სურვილის სატრფო საქმის შეუსრულებლობა საამწუთო სიამოვნების ქვეყანაში?

გვიბასუხებენ, სინიდისის შეუფება გვჭირია

მოქალაქობრივ სააქაო ცხოვრების საპატიოდ. ძალიან კეთილი, მაგრამ ამ შემთხვევაში სინი- დისმა უნდა დააფასოს ყველაფერი სარგებლო- ბის მიხედვით. სინიდისიერი და უსინიდისო, ზნეობრივი და უზნეო იგივე იქნება რაც სა- სარგებლო და უსარგებლო. ახლა თქვენ ამ- ბობთ სინიდისის მეუფება უნდა მივიღოთ მო- ქალაქობრივ სააქაო ცხოვრების საპატიოდ, მაგრამ თუ სინიდისის რჩევა პირადი ჩემი ცხო- ვრებისათვის სასარგებლო არ შეიქნა?! მაშინ რად უნდა ვაწინამძღვრო სინიდისი? როცა სა- მერმისო ხედვას ვსაბობთ და ვმყარდებით სააქაო ცხოვრების დღევითობაზე, უსათუოდ ჩვენი მოქმედებათა ქვემდებარეთ უნდა აღვიაროთ სარგებლობა და სიამოვნება. დანარჩენი აზრი ურწმუნოთათვის ყოვლადვე არაფერი გვრჩება. ხოლო სიამოვნება და სარგებლობის აღსავსე- ბელად თითოეულ კაცში შეუწყნებელი სურ- ელი წინამორბედობს და ამ სურვილის დასა- კმაყოფილებლად მრავალი საშეალება უჩნდება ადამიანს, რაც მეორე ადამიანისთვის საუნაო და რამ შეაყენოს პირველი საამქვეყნო სარგებლო- ბის შექმნის წინააღმდეგ, როცა შემთხვევა ეძ- ლევა მას სურვილი შეისრულოს. ვსთქვათ სად- შე ვიპოვნე დიდძალი ფული, ავიღე და ჯიბა- ში ჩავიდევ. შემდეგ ვავიგე, რომ ამ ფულის პატრონი დიდ მწუხარებაშია ფულის დაკარ- გვით, მაგრამ მე თუ მხოლოდ საამქვეყნო სარ- გებლობის მოტრფიალე ვარ, რად უნდა გავუ- ცხადო მას ჩემი ნაპოვნი? ავიღოთ მეორე მა- გალითი: ვსთქვათ ვისმე მიყრუებულ ალაგას შევეყარა ფულიანი კაცი. თუ მოვიშორეთ ხედ- ვა მომავალ პასუხ-გებისა და მხოლოდ სარგე- ბლობისთვის ვიარსებებთ, რამ შეაკავოს იგი მდიდრის ხსენებულ ალაგას გაძარცვა-მოკვლი- საგან? ვინმეს წინ პასუხისგება არ შეაშინებს და სარგებლობის ხედვაც ხომ უკარნახებს ასე მო- იქცეს? არა, სარგებლობის საზომით ხდება ვე- რასოდეს ვერ ააყვავებს ცხოვრებას. სარგებლო- ბა, პირისგეშო ყველას ერთნაირი არა აქვს და ამ საძირკველზე უახლოთა ბრბოები უფრო აღმო- ცენდება, ვიდრე პატროსანი საზოგადოება და საპატიო მოქალაქობა.

მარტო სინიდისზე დაყრდნობა თუნდაც უური უგდოს ურწმუნომ მის ხმას (რადგან უა- ზრო იქნება ეს უურისგდება ურწმუნოების ხედ- ვით) მაინც სახიფათოა ზნეობის მუშაისათვის. საზოგადოდ სინიდისის მცნება ბუნდოვანია, რადგან მას აუძლურებს თითოეულ ადამიანის კერძო პირობები, აღზრდა, სმენა, მსჯელობა, რომელთა ზეგავლენას ეკუთვნის სინიდისის ან განათლება ან დაბნელება. ამგვარად საერთო ნიადაგი არა აქვს სინიდისის ძლით მოქალა- ქობას საამქვეყნო საპატიოთაც.

ამასთან ხორციელი ბუნების მოთხოვნი- ლებანი მარადის დაკმაყოფილებას სასტიკად ითხოვენ. ეს მოთხოვნილებები ისეთი მწვავეა. ისეთი მძლავრია, რომ არამც თუ უღმრთო, ურწმუნო, თავისუფალ მოაზრე პირების სინი- დისი, არამედ მორწმუნეთა სულშიც სინიდი- სი ძალიან უძლური გამოდგა და უმრავლესო- ბა ბოროტ ნებამ შთანთქა. მაშ ურწმუნოს სულში შესაძლოა განა შევებრძოლოთ პატიო- სნებით მოსაუბრე, თავისუფლების ღირსეუ- ლებით რჩევის მიმცემი სინიდისი ხორციელ ნებას, ნივთიერ იარაღებით მძლავრად მკვე- თებელს და ცეცხლ-მახვილებრივ მეტრძოდს? ამ ათიოდ წლის წინად, ახალი მოძრაობის დროს, თვით ამ „მხოლოდ სინიდისის მეუფე- ბის“ მქადაგებელმა, მოძრაობის მოთავე ვაე- ბატონმა თავის მოყვას ლამაზი ცოლი წაარ- თვა, რომლითა „ძმობა-სიყვარულის მქადა- გებელმა გასაგმირავი ისრები ჩაარქო გულში თავის ძმას და ჩააგდო სიძულილის გენიაში. რა უყო მან მაშინ თვისი ბრწყინვალე სინიდი- სი? ნუ ვვატყუებთ, ბატონებო, და ნურც თქვენს თავს აცთუნებთ. მსოფლიო ცხოვრების ზღვაში მკურავნი ღელვის დროს ტალღებს ვერ წინააღმდეგებით ურწმუნონი, მტკიცე რწმენაზე აღრზილ ნების უმისოდ მარტო სი- ნიდისის საკით ფონს ვერ გახვალთ, არამედ ყველანი მყრალ ნების მოთხოვნილებათა უფ- სკრულში დაინთქმებით.

ალექსი ბერი.

იოანეს ნათლისმცემელი და მისი სინა-
სელის ქადაგება იორდანეს უდაბნოში.

როგორც უდიდებულესის მნათობის—მზის აღმობრწყინებას წინ უძღვის დილის განთიადი აგრეთვე ქვეყნათ ზეგარდმო მადლით და დიდ ბუნებოვან ღვთის განგებულების განმახორციელებელ პირთა მოვლინება—რაიმე მიმსგავსებითა ანუ წინასწარმეტყველებითა აღინიშნება წინდაწინვე. შეიდასი წლის წინათ იოანე ნათლისმცემლის დაბადებამდის, ძველი აღთქმის უდიდებულესმა წინასწარმეტყველმა ისაიამ შემდეგის სიტყვებით აუწყა ქვეყანას მისი (იოანეს) მოვლინება იორდანეს უდაბნოში და ქადაგება. „ხმა ღაღადებისა უდაბნოსა ზედა, განმახადენით გზანი უფლისანი და წრფელ ჰყენითაღვანი მისნი“. „ადესრულა ჟამი“, დადგა დრო და ისაიას წინასწარმეტყველებაც აღსრულდა: უდაბურ იორდანეს ნაპირებში არაჩვეულებრივი მქადაგებლის მქუხარე ხმა გაისმა. ვინ იყო ესა? ეს იყო ქრისტეს წინამორბედი და ნათლისმცემელი იოანე. ქვეშა-რიკათ საკვირველება იყო ცხოვრება მისი... ის წარმოადგენდა მთლათ მსხვერპლს და ღვთის მსახურებას. ქვეყანასაზედა სცხოვრობდა მაგრამ არც ერთი ძაფითაც არ ყოფილა შეერთებულ-დაკავშირებული მის ცოდვებით აღსავსე ცხოვრებასთან. თელი თავისი სიკოცხლე ის ანათებდა, როგორც ანთებული ლამპარი და არ დამქრალა, სანამ თელათ არ დაიწვა, და იწოდა ის არა თავისთვის—არამედ ღვთისა და ხალხისთვის. სიყრმეშივე სტოვებს ის სოფელს თელი თავისი ამაო, მაგრამ ჩვეულებრივ-საშველო ბუნების კაცისათვის წარმტაცს და მომხიბლავს სიტყვებითა და სადღაც მიუვალსა და ველურ მთებში ოცდა ათ წლამდის უსასტიკესს იწროებასა და მოთმინებაში ემზადება მომავალი დიადი მოწოდებისთვის. და აი, როცა „ადესრულა ჟამი“ ის ემზადებდა იორდანეს უდაბნოში საქადაგებლათ და ხალხის მოსამზადებლათ მაცხოვრის მისაღებათ. მაგრამ სანამ მის სინანულის ქადაგებაზე ვიტყვოდეთ რასმე, საჭიროა გავიკნოთ მოკლეთ ამ ქადა-

გების მსმენელთა სულის კვეთება, საჭიროა თვალი გადავაღოთ იოანეს თანამედროვე ებრაელთა ცხოვრებას.

იმ დღეებში და იმ დროს, როცა იოანეს ქადაგების მქუხარე ხმა გაისმა, ებრაელების ცხოვრების ყოველი დარგი, ყოველი კუნჭული საშინელი ბნელით იყო მოკული. ებრაელების მაშინდელი ცხოვრება შეიძლება შევადაროთ გრძელი და ბნელი ღამის იმ წამებს, როცა ის, გრძობს რა მოახლოვებას განთიადისას, იკრებს უკანასკნელ ძალებს წყვიადისა და სიბნელის გასაძლიერებლათ. ეს იყო ტანჯუებისგან მიღეულ ავათ-მყოფის უკანასკნელი სულის ბორგვა, რის შემდეგაც ჩვეულებრივ სიკვდილს მოელიან, მაგრამ, ხშირათ, განკურნებით თავდება. ერთ დროს ღმერთთან მოსაუბრე, ღვთისაგან რჩეული და დაჯილდოებული განსაკუთრებული ყურადღებით, თავის წიაღში ღვთის განცხადების მატარებელი და დიდებული წინასწარმეტყველების წარმომშობი ებრაელი, თავის სარწმუნოებრივ სიბნელეში და ღვთის ურჩობაში იკამდის მივიდა, რომ ვერც მსხვერპლმა, ვერც სინედრიონმა, ვერც მასწავლებლებმა ვერ უშველეს, ვერ შესძლეს მის გულში ქვეშარიტი სარწმუნოებრივი გრძობის გაღვიძება. დიდი ხანია შესწყდა ებრაელების ქვეყანაში წინასწარმეტყველების მხილების ხმა... ხოლო ფარისევლები, საღუკეველები და საზოგადოთ ებრაელების მაშინდელი სარწმუნოებრივი წინამძღოლნი ყველაფერს ასწავლიდნენ ხალხს გარდა ქვეშარიტი სარწმუნოებისა... ყოველი მხრისაკენ უძღოდნენ ხალხსა, ხოლო ღვთისაკენ კი არა... უსჯულოება და უკანონობა თავის განვითარების უმწვერვალეს წერტილს აღწევს: მიწა და ყოველივე მიწიერი—აი ებრაელების მაშინდელი ღმერთი... და აი ამ დროს იორდანეს უდაბურ ნაპირებზე, როგორც სქელ ღრუბლებსა და ბურუსში გამოძკერივალე მზის სხივი, როგორც ნორჩი მწვანე, რომელსაც უდაბნოს მოგზაური ჰოულობს წმიდა წყაროსთან, გაისმა დიდი ხნით შეწყვეტილი ღვთიური ხმა წინასწარმეტყველისა: „შეინანეთ რამეთუ

მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა“. შეუწყობელ-შეუფარდებელი იყო ეს ხმა მაშინდელ გალაღებულ საზოგადოების ცოდვებით გაჟენთილ ხმაურობასთან. აქ სრულიად დაივიწყეს ღმერთი. წინასწარმეტყველი კი სინანულისაკენ იწვევს... აქ ჰაერიც დიდების მოყვარეობით, ხორციელი სიტკბოებისა და განცხრობითი ცხოვრებისაკენ გიჟური მისწრაფებით არის გაქვნილი, წინასწარმეტყველის ხმა კი ციური სასუფეველისაკენ უთითებს: „მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა“. აქ პირადი კეთილ-ღღობის და ბედნიერების იქით ყოველივეს ბნელი ზეწარი აქვს გადაფარებული, იორდანეს ნაპირებზე კი გაისმის: „ვისაც არის საცმელი აქვს, მიეცი ვისაც სულ არ აქვს, ვისაც აქვს საქმელი, ეგრეთვე მოიქცე აქ მხოლოდ სიძულილი იკოდენ მოყვისსა, წინასწარმეტყველი კი მოუწოდებს: „ნურვის შეურაცყოფთ და ცილსა სწამებთ“.

გაისმა თუ არა წინასწარმეტყველის ასეთი ხმა, შეინძრა და აბობოქრდა მთელი პალესტინა... იორდანეს ნაპირებისაკენ, ხალხის სიმრავლე დაიძრა. მიდიოდენ ყოველი მხრიდან... მიდიოდენ ფარისევლები და საღუკელები, მიდიოდენ ბრძენნი და მეცნიერ-მასწავლებელნი, მიდიოდა უბრალო ხალხი, მიდიოდენ მეზვერეები, მიდიოდენ რომის მხედრებიც კი... მკაცრი, სასტიკი, მოურიდებელი, სულის და გულის შემპყრობი იყო წინასწარმეტყველის ქადაგება. ცეცხლივით სწავდა ის მსმენელთა გულს. მას არ ერიდებოდა არაფრისა და არავისა... ყველას ეუბნებოდა ის მკაცრ სიმართლეს, ცოდვილს, ვინც უნდა ყოფილიყო ის, საშინელის სასჯელით ემუქრებოდა. „ნაშობნო იქედნეთანო, ეუბნებოდა ის ხალხს, უფრო ხშირათ კი ფარისევლებს, ვინ გაუწყა თქვენ სივლტოლვა მომავალი რისხვისა“. მეზვერეთაგან მოითხოვდა ის ხალხის დარბევის შეწყვეტას, ე. ი. მხოლოდ განწესებული ხარკის აკრეფას: „ნურვის შეურაცყოფთ და ცილსა სწამებთ, დასჯერდით დაწესებულ სასყიდელს“ არიგებდა ის რომის მხედრებს: „შეინანეთ, შეინანეთ, უკუაგდეთ ცოდვებით აღსავსე

ცხოვრება, შეიგნეთ, რომ თვინიერ ცისა და ღვთისა, სიყვარულისა და თანახმობისა, არარაი არს ცხოვრება“; შეიგნეთ ყოველივე ეს და ნიშნათ ასეთი შეგნებისა და სინანულისა ნათელ იღეთ... ეუბნებოდა ის ყველას.

ღიადი იყო ცხოველ-ყოფილობა მქადაგებლის სიტყვისა... მის წინაშე ქედს იხრის ფარისევლთა სიამაყე, მედიდურება და ამპარტაუნება... ის აღხობს და ათბობს ბიწიერებით გათოშილ-გაყინულ გულს მეზვერეთა და ცოდვილთა. წარმოიდგინეთ რომის უხამსი და მოუხეშავი მხედრები! იმათ ხომ მარტო ხმალი და ისარი იკოდნენ; მათი საქმე ხომ მტყუანის და მართლის ქრა და ჩეხვა იყო, იმათი ცხოვრების მიზანი ხომ კვლა და ჟლეტვა იყო! მაგრამ მქადაგებლის სინანულის ცრემლებში ამოვლებული ისარი მათ გულის სიღრმეშიც კი სწვდებოდა, აჩჩილებს და ატოკებს მათ. თავის ისარზედ დაბჯენილნი მხურვალე ცრემლების ფრთქვევით მიდიოდენ ისინი იოანესთან, აღიარებდენ ცოდვებსა და ინათლებოდენ. თელი პალესტინა ახალი სიციცხლის ბრწყინვალე სხივმა გააშუქა, ქვეყანას ახალი ცხოვრების მოახლოების სიომ დაჰბერა!..

ქადაგება სინანულის შესახებ და ნამდვილი შენანება თავის ცოდვების ყოველი ქრისტიანის განუყრელი თანამგზავრი უნდა იყოს სიყრმიდგან ვიდრე კუბოს ფიცრამდე. მაგრამ, როგორც კერძო კაცის, აგრეთვე თელი საზოგადოების დ ერის ცხოვრებაში არის ისეთი ხანა, როცა სინათლის ქადაგება განსაკუთრებით საჭიროა, როცა სიჭიროა წახრილისაკენ ფხიზელი თვალით გადახედვა, აწყოს ღრმად დაკვირვება, აწონდაწონვა. აწინდელი დღენი ჩვენი ცხოვრებისა სწორეთ ასეთი ხანის ბეჭედს ატარებენ. იოანე წინამორბედის დროინდელ საზოგადოებრივ ტკივილებს ბევრი რამ საერთო აქვს ჩვენი დროის საზოგადოებრივ ტკივილებთან, განსაკუთრებით სარწმუნოებრივ სფერაში...

ვისაც ჩვენი ერის ცხოველყოფილობა სწამს და საღი ეროვნული პრობლემის თვალ-

თა ხედვის ისარით განსჯერებს და გაზომავს ქართველი ხალხის დღევანდელ ეროვნულ მაჯის ცემას, ის შეამჩნევს, რომ მაჯის მთავარი ძარღვი, —სარწმუნოება და მისი დამცველი— შემნახველი ეკლესია, —საგრძობლათ დაზიანებულია. ძაფები, რომელნიც ქართველ ხალხს ეკლესიასთან აერთებენ, თუმცა თელათ დაწყვეტილი არ არის, მაგრამ ძლიერ კია დასუსტებული. ის შემეცნება, რომ ქრისტიანული სარწმუნოებით დაიწყო ქართველი ხალხის ისტორიული განთავი, ეგევე სარწმუნოება იყო მის სახელმწიფოებრივ და ეროვნულ განვითარების სანგრძლივ მსვლელობაში ტონის მიმცემა და მანათობელი ვარსკვლავი, — რომ ისარის მისი სულიერი საუნჯის უძვირფასესი განძი, — ყოველივე ეს დღეს რყევას განიცდის, და ეს რყევა საშიში მუქარაა ჩვენი მომავლისთვის, ის დამოკლის მახვილივით თავს დასტრიალებს ჩვენ ცხოვრებას, სუბქსივით გადმოყურებს მას და შრისხანეთ ეუბნება: მიცან, თორემ შთავნთქამო. ვინ უნდა იყოს მებაირახტრე ამ გამოცნობის და გამორკვევის საქმეში! რა თქმა უნდა, ქართველი სამღვდელოება. ეს სამღვდელოება ერთხელ შეეცადა კიდევ ეკლესიური ცხოვრების თავის ბუნებრივ კალაპოტში ჩაყენებით სარწმუნოების შესაფერ სიმალღვზე დაყენებას, მაგრამ მისი ასეთი ცთა არ დაგვირგვინდა შესაფერი ნაყოფით, რადგან ეკლესიის გული — ხალხი — არ აღმოჩნდა მის გვერდით ამ დიდ ეროვნულ საქმეში; ის ერთობ დიდ მანძილზე დაშორებულა სამღვდელოებას ისე, რომ არც კი გაეგო ამ უკანასკნელს. ამ მწარე გაკვეთილით ეხლა ფართოთ უნდა ისარგებლოს სამღვდელოებამ და ეცადოს ჩანგრეული ხიდის აღდგენას. ერთ მძლავრ საშეაღებათ ამისთვის ჩვენ მიგვაჩნია ეკლესიის დღეს დადუმებული კათედრის განცხოველება სინანულის, გასწორების, და გამოფხიზლების ქადაგებით. დიახ, საქიროა ქრისტიანული სიყვარულის ცოცხალმა სიტყვამ თავის შესაფერი ალაგი დაიკიროს მღვდლის სამსახურში... საქიროა წინამორბედისებური ცხოველი ქადაგება, ქადაგება სიმართლის და სიყვარულის ცეცხლით აღგზნებული, თორემ

ისტორიული მსჯავრი სარწმუნოების მარტო გარეგნობის დამონებისათვის ჩვენც ისეთსავე სამარცხენო ბოძზე აგვაკრავს, რომელზედაც ებრაელების ფარისევლები და მწიგნობრები არიან მიკრულნი.

მლ. ლო — ტი ჩხაიძე.

სამღვდელოების საუბრადღეობი.

როგორც ვიცი, თვითველ ეკლესიის კრებულს წელიწადში 60 სხვა და სხვა მეტრიკულ ამოწერილობის ბლანკები და ხაზინაში წარსადგენი მოთხოვნები მაინც დასჭირდება. რომ ეს რიცხვი ბლანკებისა მუდამ ხელში ქონდეს კრებულს, სტამბა „ძობა“ ყოველ მოთხოვნილების დროს ათ შაურათ მიაწოდებს 60 ბლანკს. კარგი იქნება ამ საგანზე საბლანკინო კრებები მოილაპარაკებდნ და ბლანკინების ან არჩეულ პირების საშუალებით ერთათ დაიბარებდნ მთელი საბლანკინო კრებულებისთვის წლიურად საჭირო ბლანკებს.

რედაქციისაგან.

ეს პირველი ნომერია შინაურ საქმეებისა, რომელიც საკუთარ სტამბაში დაიბეჭდა. ბოდიშს ვიხდით მკითხველებთან, რომ გახეთის დროზე გამოცემა შეგვიფერხდა სტამბის მიზეზის გამო. რომ დაკარგული დრო ავანახდა უროთ იძულებული ვართ, ეს ნომერი და მომავალი ორიც გადიდებული გამოვეცთ. შემდეგში ნომრები კი აუცილებლათ თავთავის დროზე დაურიგდება ხელის მომწერლებს. რედაქცია გულითად მადლობას უცხადებს იმერეთის სამღვდელოებას და განსაკუთრებით მის წარმომადგენლებს მე აშ საეპარქიო კრებაზე და ყოველად სამღვდელო ვიორგის, რომლებმაც ასეთი მხურვალე მონაწილეობა მიიღეს სტამბის შექმნის საქმეში, რედაქცია არ დაივიწყებს ამ სიკეთეს

მ. შარანაძე სს. სს. სს. საქართველო

და ეცდება გაამართლოს მისი მეუფებისა და იმერეთის სამღვდელთა წინააღმდეგობის წინააღმდეგობა.

კვირიდან-კვირამდე.

ნამდვილი წყაროებიდან შევიტყვეთ, რომ სინოდის კონტორას გელათის არქიმანდრიტ-წინამძღვრის ადგილი ვაუთუქმებია და მონასტრის მართვა-გამგეობა ყოვლადსამღვდლო გიორგისთვის მიუძღვია.

მონასტრის ბლალოჩინმა არქიმანდრიტმა ნესტორმა ბლალოჩინობაზე თავისუფლების ქალაქი შეიტანა. ყოვლადსამღვდლო გიორგის განკარგულებით საირმის მონასტრის ბლალოჩინათ დანიშნა ბლალ. დეკ. რ. გულბანი, ქელიშის—ბლალ. ს. ქელიძე, მღვიმის დედათა მონასტრის—ბლალ. მღ. ი. წერეთელი, მათხოჯის დედათა მონასტრის—ბლალ. მღ. ს. დევიძე, ხოლო მონასტრები გელათისა და მოწამეთის მისმა მეუფებამ თავის განკარგულებაში დასტოვა.

ყოვლადსამღვდლო სოხუმის ეპისკოპოსის ანდრეას რედაქტორობით ქ. სოხუმში ამ წლის 1 იანვრის რიცხვიდან გამოდის სამისსიონერო გაზეთი „თანამშრომელი“ „Сотрудник“ ასეთივე სამისსიონერო გაზეთი გამოსულა თბილისშიაც მისსიონერ დეკ. პლატონოვის რედაქტორობით.

სამღვდლო კანდიდატების არჩევნების მოსპობამ ისე ჩაიარა, ერთი ვიშიც არავის წამოსცდენია. ეს ან იმას ნიშნავს, რომ ყველანი თანახმანი არიან მის უსარგებლობაში, ან და იმას რომ ჩვენი მოღვაწეები ეგრე რიგათ არ დაგიდევნ საეკლესიო საქმეებს.

ქუთაისის საკრებულო ტაძრის შემოღობვის საქმე ჯერ კიდევ ვერ მორთეს, თუქცა როგორც ამბობენ, საჯარო ვაჭრობაც მოხდა და იჯარადარიც გამოჩნდა, რომელიც ღირებულ ფასებში აკეთებდა. იმედი გვაქვს ამ საქმეს დიდხანს არ დააყონდება და მორწმუნე გული არ აშფოთდება იმ სიბინძურისაგან, რომელსაც ტაძრის გარშემო ვხედავთ.

შესახებ თფილისის სემინარიის ძველი შენობისა უწ. სინოდს განკარგულება მოუხდენია, რომლის ძალითაც ნახევარი შემოსავალი შენობისა ახალი სემინარიის შენობაში გასულ ხარჯის დასაფარავად უნდა წავიდეს, ხოლო მეორე ნახევარი ადგილობრივ საეკლესიო ხაზინის განკარგულებაში რჩება.

ამ მოკლე ხანში შეუდგებთან ღვთივანსვენებულ ყოვლადსამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელის ქადაგებათა გამოცემის მისი სურათით და ბიოგრაფიით. წიგნი ორ ტომით იქნება გამოცემული და თითოეული ტომი ელირება დაახლოებით არა უმეტეს ექვსი აბაზისა. ეს გამოცემა ყოვლადსამღვდლო გიორგის აზრით სავალდებულო უნდა იქნეს ყველა იმერეთის ეპარქიის ეკლესიებისათვის. იმედია ასეთსავე განკარგულებას მოახდენენ ყოვლად სამღვდლონი ლეონიდე და ანდრეა, და აგრეთვე მისი მაღალ-ყოვლადუსამღვდლოესობა საქართველოს ექსარხოსი ინოკენტი, რადგან განსვენებულის ქადაგებებს იქაც დიდი გავლენა და პატივი აქვს დამსახურებული. გამოცემის წმინდა შემოსავალი ავტორის ანდერძის ძალით დანიშნულია ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ღარიბ შეგირდთათვის. ვისაც სურს შეიძინოს ეს გამოცემა კერძოთ, კარგი იქნება „ზინაური საქმეების“ რედაქციას აცნობებდეს, რომ საქირო ვარაუდი დაეკავოთ გამოცემის რაოდენობაზე.

სარატოვის ეპისკოპოსი გერმოგენი თანამ-

დებობიდან გადააყენეს და მოსასვენებლათ გაგზავნეს ერთ-ერთ მონასტერში. რა თქმა უნდა, გერმოგენს სრულებით არ უნდოდა მოსვენება, მაგრამ პირადი სურვილი რას აკეთებს. სინოდს უნდოდა მოეშორებია თავიდან აბეზარი კანონისტი წევრი და მოიშორა კიდევ, ასე ხსნიან ამ ფაქტს რუსული გაზეთები. ასეთივე ბედი ეწია ილიოდორსაც, რომელსაც, როგორც იქნა, ჩამოართვეს ცარიკინი და მოსასვენებლათ გაგზავნეს. როგორც ვახ. „N. P.“ გვაუწყებს ეანდართმა პოლიციას ებრძანა, ილიოდორი დაიჭირონ, სადაც უნდა ნახონ გარეშე მიჩენილი ბინისა, და წარუდგინონ სარატოვის გუბერატორს.

15 იანვარს ალექსანდრე ნეველის ლავრაში აკურთხეს არხიმანდრიტი ანტონი (გიორგაძე) კურთხევას ინგლისელი ეპისკოპოსები დაესწრენ, რომლებიც პეტერბურგს ესტუმრენ.

სათათბიროს კომისიას, რომელსაც მარლმადიდებელ ეკლესიის საქმე აქვს ჩაბარებული, სასურველად უკვნია სრულიად რუსეთის საეკლესიო კრება.

როგორც ვაივით ალავერდის ეპისკოპოსს დავითს სინოდის კონტორის წევრობისთვის თავი დაუნებებია, მის ადგილზე გორგს ეპისკოპოსი ანტონი დაუნიშნაეთ, რომელიც უკვე დაბრუნებულია პეტერბურგიდან.

„კოოპერაცია“ გამოვიდა და გაეგზავნა ხელისმომწერლებს ჟურნალ „კოოპერაციის“ № 20 შემდეგის შინაარსით: 1) მოწინავე: საკოოპერაციო ლიგა, — ი. გ. ისი, 2-3) გამოჩენილ კოოპერატორების სურათებით (შულცე-დელიჩი, ბიოგრაფი; 5) „შვილო, წონაში მოუტყუებინარ!“ — საკოოპერაციო ესკიზი, გრ. სვირსკანდელისა, 6) ლექსი, — ვ. თავაიშვილისა; 7) წვრილი კრედიტის ისტორია რუსეთში,

— თ. დი ზ. მიქელაძისა; 8) საკოოპერაციო მოძრაობა გერმანიაში, — დ. ლ. ძისა; 9) ქალაქი და ხალხი, — თ. ღონიერისა; 10) სახალხო ბანკი ტალიაში, — გ. ხრისტიანისა; 11) კოოპერაცია ჩვენში („რა არის საკირო კრედიტით სარგებლობისათვის“, — წვრილი კრედიტის ინსპექტორი თ. დ. ზ. მიქელაძისა); 12) მომდინარე საზოგადო-ეკონომიური ცხოვრება და სხ.

ჟურნალი ეგზავნება მხოლოდ ხელის მომწერლებს. რედაქცია თხოვს მსურველებს დროზე გამოიწერონ ჟურნალი.

ლექციები კოოპერაციაზე.

კოოპერაციის რედაქციამ გამოჰყო თავის წრიდან სალექციო და საინსტრუქტორო კომისია. იმ საკრედიტო ან სხვა ამხანაგობაში, რომელსაც სურს ლექციის უფასოთ გამართვა ხალხისთვის, უნდა გამოუგზავნოს „კოოპერაციის“ რედაქციას (ქუთაისში) 15 მანეთი, თუ მისვლა-მოსვლისთვის საკმარისია დღე-ნახევარი (36 საათი) და გზის ხარჯები. ლექცია ბუნდოვან სურათებით ოცი მანეთი. როგორც ვაივით, წვრილი კრედიტის ინსპექციას განზრახული აქვს მიმდინარე წლის პირველ ნახევარში გახსნას მთელი რიგი ამხანაგობებისა. ამიტომ სასურველია ლექციების გამართვა სოფლებში და ვურჩევთ სასულიერო წოდების წარმომადგენლებს მიიღონ მონაწილეობა ამ საქმეში. საკრედიტო ამხანაგობებში სასულიერო წოდებას არ ეკრძალება მონაწილეობის მიღება, პირ-იკით, ეს სასურველათაა ცნობილი.

ამ ნომერთან ერთად ჩვენ ხელმომწერლებს ეგზავნება „კოოპერაციის“ № 18-ის სურათებიანი დამატება, რომლიდანაც მკითხველი აშკარად დაინახავს, თუ რა ძალას წარმოადგენს კოოპერაცია დღესაც და რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია მას ჩვენი ხალხისთვისაც. ეუსურვებთ ამ ჟურნალს — რომელმაც უკვე დაიშახურა საერთო თანაგრძობა — ფართე გაერკელებას.

ლექციები კოლოკიატიაზე. მომავალ კვირაში „კოლოკიატის“ რედაქტორი წაკითხავს ლექციებს შემდეგ ადგილებში: აბაშაში—30 იანვ., ზუგდიდში—1 და 2 თებერვალს, სოხუმში—4, ხოლო გუდაუთში 5 თებერვალს.

რას ამბობენ მოსკოველი კანონისტები კერძოკენის საქმის შესახებ?

პროფ. ნ. დ. კუზნეცოვი.

ნათყმა ვეკილმა ნ. დ. კუზნეცოვმა, რომელმაც ახლახან დაიჭირა კანონიკურ უფლებათა კათედრა მოსკოვის აკადემიაში და რომელსაც ახლო დამოკიდებულება აქვს მიტროპოლიტ ვლადიმერთან ასეთი აზრი გამოხატვა:

— სინოდის ბრალდება მწვალებლობაში, ჩემი აზრით, ყოველ მნიშვნელობას ართმევს გერმოგენის გამოლაშქრებას სინოდის წინააღმდეგ. შეიძლება ვილაპარაკოთ ჩვენი სასულიერო მართველობის ბიუროკრატობაზე, იმაზე რომ იგი არ ეთანხმება ძველი კანონების მოთხოვნილებას, მაგრამ მის მწვალებლობაზე ლაპარაკი უკეთეს შემთხვევაში ცნებების არჩევანია, რაც არ შეეფერება ეპისკოპოსს. ან კი რაში გამოიხატება სინოდის მწვალებლობა? უთუოთ, უწინარეს ყოვლისა იმაში, რომ სინოდს შესაძლებლათ მიაჩნია დიაკონისის განსასღვრულ ხნობათ 40 წელიწადზე ნაკლები, რაც (40 წელიწადი) დადებულია ძველი კანონებით. მაგრამ ეპ. გერმოგენს ყურადღება უნდა მიექცია ტრულის კრების მე 40 მუხლისათვის. იქიდან ცხადათ სჩანს, რომ საკითხი ხნობაზე უნდა გადაწყდეს ეკლესიურ ცხოვრების პირობების მიხედვით. მოციქულმა პავლემ ეს ხნობა ხომ 60 წლით განსაზღვრა — კრებამ კი 40 წელიწადი დაადგინა, მიტომ, რომ, როგორც ტრულის კრებამ განმარტა ეს, ეკლესიის მდგომარეობა შეიცვალა, და მოციქულის

კანონის ასეთი შეცვლა, არაფერ სახიფათოს არ წარმოადგენდა.

ეკლესიურ ცხოვრების მოწესრიგების საკითხებში, მეშვიდე კრების მაგალითისამებრ, უნდა ვარჩევდეთ დოღმატიურ საკითხებს დისციპლინარული საკითხებისაგან, და თვით კანონთა შორისაც უნდა გავარჩიოთ ისეთები, რომლებიც შეეხებიან ეკლესიურ ცხოვრების არსებას და ისეთებიც, რომლებიც შეეხებიან მის მეორე ხარისხოვან წეს-რიგს, რომლებიც გამოწვეული იყვნენ მაშინდელი გარემოებით. ამ შემთხვევაში კარგია გვახსოვდეს მსწავლულ პროფ. ბოლოტოვის შენიშვნა, რომელიც კეშმარიტი მართლმადიდებელი იყო: „ის რეფორმა, რომელიც შეესაბამება აღებული დროის მოთხოვნილობას და რომელმაც თავისი არსებობა ფაქტიურათ კაი შედეგებით გაამართლა, უკვე კანონიერი რეფორმაა, თუნდაც არცერთი მსგავსი მოვლენა არ ყოფილიყოს ძველათ.

დასასრულ ეპ. გერმოგენი წინააღმდეგია სინოდისა სხვა სარწაუნოების აღმსარებელ მიცვალებულის სულის მოსახსენებელ ლოცვების შედგენის თაობაზე. როგორ, მისი აზრით, ნუთუ ცოლი და შვილები მოკლებული უნდა იყვნენ საშვალებას ილოცონ თავის გადაცვალებულ ქმარ ან მამა კათოლიკეზე, ან პროტესტანტზე! ეს საკითხი კაი ხანია მომწიფებულია რუსეთში, და ძალიან კარგი, თუ სინოდმა მიაქცია ამას ყურადღება, რომ ამით მოისპოს გაუგებლობა და მტერობა.

ეპ. გერმოგენი ბრალს დებს სინოდს მაში, რომ მიიღო, რიგისამებრ, ინგლისელი ეპისკოპოსები და ცდილობს თავზე მოახვიოს სინოდს რაღაც ლტოლვა ანგლიკანურ ეკლესიასთან შეერთებისა. სინოდი არ შეასრულებდა თავის პირდაპირ დანიშნულებას, თუ არ გააცნობდა ინგლისელ ეპისკოპოსებს რუსეთის ეკლესიურ ცხოვრებას. თუ ეს სამსახურს გაუწევს რუს-ინგლისელების ერთობას სარწმუნოების ნიადაგზე, ეს თითოეული მართლმადიდებლისთვის სასიხარულო უნდა იქნეს და მით უფრო ეპისკოპოსისათვის. ხოლო დღეს დღეობით იმის

ლაპარაკი, რომ სინოდი ესწრაფვის შეუერთდეს ინგლისის ეკლესიას, გაუგებრობის ნაყოფია და სხვა არაფერი.

ბოლოს ეპ. გერმოგენი წინააღმდეგება სინოდს, რომელიც უთუოდ მხოლოდ საერო მართებლობის ბრძანებას ასრულებს და ამას ლაპარაკობს იგი მაშინ, როცა სინოდის ობერ-პროკურორის ადგილი ე. კ. საბლერს უჭირავს, რომელიც მთელი სულით და გულით ეკლესიის მომხრეა. ე. კ. საბლერი ყოველთვის სკდოლობს იშრომოს იერარქების თანხმობით, ცდილობს, გაიგონოს პირდაპირ მათი ხმა უმაღლეს სახელმწიფო დაწესებულებაში—მინისტრთა საბჭოში, მართავს შეერთებულ კრებებს საბჭოსა და სინოდისას.

ეპ. გერმოგენის ასეთი გამოლაშქრება ე. კ. საბლერის დროს და მასთან პირადი განრისხება რე დამოორჩილებლობა სინიდისადმი, რომელიც მხოლოდ ეპარქიაში დაბრუნებას სთხოვდა, მეტის-მეტე წინ დაუხედავი საქციელია გერმოგენის მხრივ.

პროფ. ი. მ. გომოზლასოვი.

მიუხედავად ჩემი უარყოფითი შეხედულებისა ეპ. გერმოგენის მოღვაწეობაზე, სინოდის საქციელი მის წინააღმდეგ მე სკანდალიურათ მიმაჩნია. ჩვენი უმაღლესი საეკლესიო მთავრობის შემადგენელი პირები ობერ-პროკურორის უბრალო შოწვევით შესდგება ხოლმე. უნკროს იერარქების დამოკიდებულება უწ. სინოდში მიტროპოლიტებისადმი სრული შორილობით განისაზღვრება, ესენი კი განაგებენ ყოველივე საეკლესიო საქმეებს. თუ რომელიმე ეპისკოპოსი ხმის ამაღლებას გახედავდა ასეთ მეთაურობის წინააღმდეგ, შემდეგ რიგში იგი უკვე აღარ იწვეოდა სინოდში დასასწრებლათ. დღევანდელ შემთხვევაში მოხდა რაღაც არა ჩვეულებრივი მოვლენა—სინოდის წევრს აძავებენ სესიის ბოლოს კი არა, მის შუაგულში. ამ ფაქტიდან შეგვიძლია დავსკვნათ, თუ რამდენათ დიდი ყოფილა ჩვენი ეკლესიის მთავრების ზიზღი განრისხულ ეპისკოპოსისადმი.

სხვათაშორის, ამ შემთხვევაში სინოდმა დაარღვია მართლმადიდებელ ეკლესიის სჯულიერი კანონები. ეპ. გერმოგენის გასამართლება მოხდა მის იქ არ ყოფნის დროს, მაშინ როდესაც მართლმადიდებელი ეკლესია სრულიათ განსაზღვრულათ თხოულობს, რომ ბრალდებული მიუცილებლად დაესწროს საქმის გარჩევას. მხოლოდ შემდეგ სამ გზის დაბარებისა, თუ იგი არ გამოცხადდა, სამსჯავროს შეუძლია დაუსწრებელი განაჩენის გამოტანა. სინოდმა ეს კანონი დაარღვია და ამით ხელი მოაწერა თავის უკიდურეს მიმდგმობას.

საზოგადოთ მთელმა ამ საქმემ ერთხელ კიდევ ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ უმაღლესი საეკლესიო მართველობა რუსეთში ბევრი ნაკულუღევანებით კოჭლობს. მართლაც შეუძლებელია ნორმალურათ ჩავთვალოთ ასეთი წესი, როცა ვინც კი გაბედავს ხმის ამაღლებას, ყოველგვარ წამებას დაიტეხს თავზე.

თუმცა არ შემოძლია არ შევნიშნო, რომ გერმოგენის ყველა გამოსვლაში უფრო მეტი პოლიტიკანობა იყო, ვიდრე გულწრფელისურვილი ჩვენი ეკლესიის სასარგებლოთ მუშაობისა. საკმარისია მოვიგონოთ მისი მეუფების მიზიდულება მემარჯვენე ორგანიზაციებისადმი, მისი სკანდალური გამოსვლა წინააღმდეგ მწერლებისა, არტისტებისა (კომისარევეცკია), წინააღმდეგ რუსულ ცხოვრების პროგრესიულ მიმდინარეობისა. აი სწორეთ აქ არის დამარხული ეპ. გერმოგენის მდგომარეობის მთელი ტრაგიზმი. სანამ იგი მუსრს აეღებდა „ლიბერალებს“, თავს ესხმოდა „ბოროტ-მანებელ ინტელიგენციას“, მაღალი სფერების განწყობილება მისადმი სრული კეთილსაიმედო იყო. მაგრამ საკმარისი იყო გერმოგენს ხმა აემაღლებია სინოდის წინააღმდეგ, რომ ჩვენი საეკლესიო ბიუროკრატიის დამსჯელ ხელს ეროვიცკის მონასტრისაკენ გზა ეჩვენებია მისთვის.

დასასრულ უნდა ვთქვა, რომ სინოდის საქციელი ამ საქმეში ერთხელ კიდევ არწმუნებს საზოგადოებას საეკლესიო კრების შოწვევის აუცილებელ საქმეობაში. ეს ერთათ-ერთი საშე-

ლება ჩვენი ეკლესიის მართვა-გამგეობის ყველა ნაკლის ძირიან-ფესვიანა ამოფხვრისა.

ღიაკონისების შესახებ პროფესორმა შემდეგი აზრი გამოსთქვა:

— ღიაკონისათა დაწესებულება ქრისტიანობის პირველ საუკუნეში დაარსდა. მათ მოვალეობას შეადგენდა ქალების მონათვლა და წესიერების დაცვა საქალბოში. როგორც ცნობილია ქრისტიანობის დასაწყისში ქალები და კაცები ცალ-ცალკე ლოცულობდნენ ეკლესიაში.

ამ პატარა სპრავკიდან უკვე ცხადია, რომ ამ დაწესებულების აღდგენა ჩვენ დროში სრულიად მეტია. ამასთანავე სინოდს თავის უფლებით არ შეუძლია შემოიღოს ეკლესიაში ასეთი თუ ისეთი ახალი ჩვეულებები. სინოდი კანონმდებელი დაწესებულება კი არ არის, არამედ აღმასრულებელი და ამიტომაც მას თავის უფლებით არ შეუძლია აღადგინოს ღიაკონისობა. ამ მიზნისათვის საჭიროა კრების მოწვევა, რომელის უფლებაშია ასეთი საკითხების გადაწყვეტა. ამ ნაირათ ამ შემთხვევაში გერმოგენი მართალი იყო.

6. 6. ღუარნოვო.

სინოდის გადაწყვეტილებამ შესახებ. ეპ. გერმოგენის თროვიცკის მონასტერში დატყვევებისა მეტათ გააკოცა ნ. ღუარნოვო, ცნობილი მკოდნე რუსეთის ეკლესიის საკითხებისა.

ტიზონ ზადონელს, ევგენ სიზბირსკელს, ერემია ნიევეგოროდელს და თეოფანე ვლადიმირელს, — სთქვა ნ. ნ., რომლებიც ერთხელ დაისაჯენ სინოდთან შეურაცხებლობის გულისათვის, ეხლა გერმოგენ სარატოველი მიემატა. რაც მას რისხვა ეწია, არ შეიძლება არ გამოიწვიოს სამართლიანი აღშფოთება. როგორ, რანაირათ შეეძლოთ მისი გასამართლება მათ, ვისაც იგი ბრალს დებდა? მე ხშირათ მკონდა მიწერ-მოწერა გერმოგენთან და ამ რამოდენიმე დღის უკანაც ვწერდი მას უკანასკნელ ამბების შესახებ: „არ არის შენი ადგილი, მეუფეო, დღევანდელ სინოდალბთა შორის“... და ჩემი ეჭვი გამართლდა: გერმოგენი გავიდა მათი წრიდან... თროვიცკის მონასტერში... ვე-

ლოდეთ და იმედი ვიქნით, რომ იქიდან ამოუბრწყინდება ნათელი მთელ წმ. რუსეთს, როგორც გამობრწყინდა იგი თროვიცკის მონასტრიდან 70 წლის წინათ, როცა იოსებ ლიტველის (სემაშკოს) მეოხებით მოხდა შემოერთება უნიატებისა.

გერმოგენი არ დაიკარგება, ღმერთმა მისცა მას სულის სიმტკიცე, კანდიერება, უშიშრათ აზრის გამოთქმა, იგი არ არის ანგარი, პატივის მოყვარე, — ასეთ თვისებათა მექონი ადამიანი არ იკარგება. თუ სინოდის წევრები არ აფასებენ გერმოგენს, თუ იგინი რისხავენ მას მხოლოდ მოსკოვის მიტროპოლიტის დასმენით, ეს მათი საქმეა, — მათ არ მიცემია არც სიბრძნე, არც სულის სიმტკიცე. სინოდის განაჩენზე ხელის მოწერის უარი განაცხადა ერთმა მხოლოდ პეტერბურგის მიტროპოლიტეტმა. ეს გასაგებიც არის: ის დიდი კეკუის პატრონი კაცია და არ შეეძლო ასეთი საქმე ჩაედინა. ჩემდა საოკრად ამა განაჩენს ხელი მოაწერა ეპისკოპოსმა ნიკონმა, მაგრამ, როგორც პეტერბურგიდან მწერენ, იგი ამის წინ დიდ რყევაში ყოფილა, შემდეგ, როცა სინოდის კრებიდან დაბრუნებულა, თურმე სულ ამას გაიძახოდა: „რა ეჭვნი, რას მოვაწერე ხელიო“.

თუ გერმოგენი დამნაშავე იყო, იგი უნდა გაესამართლებიათ თანახმათ საეკლესიო კანონებისა არა სინოდის წევრებს ე. ი. ბრალდებულებს თავის ბრალმდებელი. ერთათ-ერთ სამსჯავროთ შეიძლებადა ყოფილიყო აქ კრება თორმეტ ეპისკოპოსთა, რომელნიც ამ უფლებით უნდა აღექურვა მთელ რუსეთის იერარქებს. სინოდის წევრები ასეთი უფლებით არ იყენენ შემოსილნი.

რას იხამს გერმოგენი? ჯერ ძნელია ამის პასუხი. როგორც ცნობილია გაზეთებიდან, იგი ჯერ დაემორჩილა სინოდს. მაგრამ ადვილი შესაძლებელია მან სულ დასტოვოს მართლმადიდებლობა. გერმოგენი წინათაც ძრიელ მიდრეკილი იყო სტარობრიადობისადმი, ხოლო ეხლა, როცა მოსალოდნელია ედინოვერცებს თავის საკუთარი ეპისკოპოსი ეყოლოს, ადვილი შესაძლებელია, მათ ეპისკოპოსათ

გერმოგენი გახტეს. რა თქმა უნდა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განხორციელდება ის ძირითადი პირობა, რომლის შემდეგაც იგინი შესაძლებლად სთვლიან ცალკე ეპისკოპოსის ყოფას, — მათი ეპისკოპოსის დამოუკიდებლობა უწინააღმდეგარა. რა თქმა უნდა უკანასკნელი ამაზე არ დათანხმდება, მაგრამ მაშინ, რაც სრული შესაძლებელია, ედინოფერები მიმართავენ აღმოსავლეთის ერთ-ერთ პატრიარხს, უფრო კონსტანტინეპოლისას, რომელიც აკურთხებს მათ არჩეულ კანდიდატს.

მღვდ. თ. ვ. ვოსტოკოვი.

მოსკოვის სამღვდლოებაში ცნობილმა მ. ვ. ვოსტოკოვმა, რომელმაც უკანასკნელ მოსკოვის ეპარქიალურ კრებაზე სასტიკათ გააკიცხა საერო მთავრობა, რომელმაც დაიმონავე ეკლესია, ასე ილაპარაკა.

მე სულით და გულით გერმოგენს ვეკუთვნი: რაც იმას სასჯელი ეწია მეტის-მეტი სასტიკია. ჩემი აზრით რუსის ეპისკოპოსს ნება აქვს მიმართოს მეფეს თავის თხოვნით, და ამაში მას ხელი არავინ არ უნდა შეუშლოს. ხოლო აქ, ეპ. გერმოგენის საქმეში წინააღმდეგს ვხედავთ. მაგრამ რას იზამ: სანამ ძლიერია პროკურატურა, რომელიც წინ ეღობება ყველ-გვარ თავისუფალ აზრის გამოთქმას ეკლესიის საქმეებში, ყველაფერი იმავ მდგომარეობაში იქნება, სანამ თვით ბოროტების ძირი არ მოიხრება.

მე კარგათ ვიცი გერმოგენს, ყოველთვის თვალ-ყურს ვადევნებდი მის მოქმედებას, ორჯერ-სამჯერ კიდევ მიწირავს მასთან. ჩემზე მან ღრმა კეთილ-კრძალულ ეპისკოპოსის ჩაბეჭდილება მოახდინა და იგი ასეთივე არის არსებითად. ეპ. გერმოგენი მსხვილი ერთეულია ჩვენს ეკლესიაში. არც დოგმატიურ და არც კანონიურ თვალსაზრით გერმოგენი არაფერში დამნაშავე არ არის. მისთვის ჯერ ხომ ღირსება არ აუხდიათ, ხოლო ეს ძალიან საყურადღებოა. ის სასჯელი, რომელიც მან იტვირთა მხოლოდ ადმინისტრაციული თვისებისა — სასჯელი სინოდის ურჩობისათვის.

რას ჩადის სინოდი, როცა გერმოგენს

აძევებს? ამით იგი მხოლოდ აცილებს ეკლესიას მის მორწმუნე ქვეშაირთ შვილებს.

სინოდი აძევებს გერმოგენს, სჯის მას, მაგრამ ეპისკოპოსის სამწყსომ იცის, რომ იგი იტანჯება თავის რწმენისათვის და მორწმუნეთა გული ყოველთვის მისკენ იქნება.

(V. P.)

ცოტა რამ ჩვენი სამღვდლოების ცხოვრებიდან.

ჩვენი სამღვდლოების უმეტესობა ამ ბოლო დრომდე თავს მოვალეობის მტკიცედ შემსრულებლათ თვლიდა. სულიერ მამებს თავი იღე-ალურათ მიაჩნდათ და დარწმუნებული იყვნენ, ვითომც მათ ზნეობა-გონების განვითარების მხრით ძლიერ გაესწროსთ თანამედროვე საზოგადოებისათვის და ამიტომ შესაბრალისი იყონ ასეთ საზოგადოებაში სამსახურისათვის. სწორედ ამისი ბრალი უნდა იყოს, რომ ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში თითონ მღვდლებისაგან ძლიერ ცოტა დაწერილა ისეთი რამ, სადაც სამღვდლოების ესა თუ ის ნაკლულევანება დაგმობილიყოს. ამ რამოდენიმე წლის წინეთ ცნობის ფურცელში მოთავსებულმა ჩემმა წერილმა „ძველი და ახალი შეხედულება საერო წოდების პირთა სამღვდლოებაზე და საშუალებანი ამ შეხედულების საუკეთესოთ შეცვლისა“ უკმაყოფილება გამოიწვია ზოგიერთ მღვდლებში, ვითომც გადაჭარბებული სისასტიკე გამოემჩინოს მღვდლების შესახებ. არ გასულა სულ 5-6 თვე, რომ 1905 წლის მარტის არაჩვეულებრივ კრებაზე ჩვენ, მღვდლებმა, ისე სასტიკათ გავკიცხეთ ჩვენი თავი, ისეთი ფანტიკური გატაცებით დავგმეთ ჩვენი უმოქმედობა, რომ შეგეშინდებოდათ: ვაი თუ ერთნიარ სჯულის აღმსარებლებსავით ხელში მახვილი აიღონ და თავ-პირი ჩამოიჩეხონო. კიდევ კარგი, რომ ცხოვრების ისტორიული მიმდინარეობით გამოფხიზლებულმა სამღვდლოებამ საქვეყნოდ აღვიარეთ ჩვენი ნაკლულევანებები და ვალათ დავდევით მომავალში მაინც ისე მოვიქცეთ,

როგორც სიმათლელ და ქვეყნის საზოგადო ინტერესი მოითხოვს. იმავე კრებაზე სამღვდლოებამ ინიციატორობის უნარიც გამოიჩინა და ვრცელი პეტრიკის პირველ მუხლში ჩვენი ეკლესიის დამოუკიდებლობა ითხოვა. ასეა თუ ისე, ამ უკანასკნელ წლებში ჩვენ სამღვდლოებამ წინსვლა ეტყობა. ბევრი საყურადღებო წერილები იბეჭდება შესახებ იმისა, თუ როგორი უნდა იყოს ნანდვილი მწყემსი სიტყვიერ ცხოვართა. რამოდენიმე წერილი დაისტამბა „ზინაურ საქმეებში“ შესახებ იმისა, თუ რანაირი საშუალება უნდა იხმაროს თვით სამღვდლოებამ თავის დამნაშავე წევრთა გასასწორებლათ. ამ წერილებს, ჩემი ფიქრით, ორი ნაკლი ემჩნევათ. ერთი რომ გარკვევით არ არის ნაჩვენები, თუ რა უნდა ჩათვალოს შეცოდებათ ეკლესიის მსახურს და მეორე, გამასწორებელი ზომები ვისკენ უნდა იყოს უფრო მიმართული. მე ფიქრობ, ამ შემთხვევაში გამართლებება ანდაზა — ყველას დაბალ დობეზე დადებება გადახტომამ და ასეთ დაბალ დობედაც ხომ სოფლის ისედაც დაჩაგრული სამღვდლოება და ეკ. მსახურნი გამოდგებიან, ხოლო მეტი უფლებებით აღჭურვილი ქალაქის სამღვდლოება და ნამეტურ სოფლის ზოგიერთი თავგასული ბლალაონები კი განზე დარჩებიან. უნდა ვიქონიოთ სახეში, რომ სოფლის უბრალო მღვდელს, როგორც უფლება მოკლებულ პირს, შედარებით ძლიერ ცოტა შემთხვევა ეძლევა უწესოების ჩადენისა, თუ სახეში მარტო ორიოდე ჭიჭა ღვინის ზედმეტათ დაღვეას კი არა მოვალეობის შეუსრულებლობის, მექრთამეობის, უსამართლოთ კაცის დასჯა-დამკირებას მივიდებთ. უნდა გვახსოვდეს, რომ ზოგიერთ სოფლის ბლალაონებს რწმუნებული სამღვდლოება და ეკლესიები ნანდვილ სამჭეოთ, სათაღ დუშათ გაუხდიათ. მათ სრულებით დავიწყებით, რომ მოვალე არიან სინიდისით ემსახურონ თავის დანიშნულებას და მარტო საკუთარი ჯიქ და კუქი ახსოვთ, რომ ჩემი ნათქვამი ლიტონ სიტყვით არაიენ მიიღოს დავასურათებ ერთი ბლალაონის ჩნეობრივ სახეს, სრული დარწმუნებით, რომ მასი მსგავსი სხვე-

ბიც იქმნებიან ესრეთ წოდებულ ბლალაონებში. პირადათ კი მე მას არ დავასახელებ, თუ თითონ ერთი ქურდივით ქუდს არ იტაცა ხელი.

ზემო იმერეთის ერთ კუთხეში „ბლალაონობს“ —, ან ჩვენებურათ რომ ვსთქვათ „კეთილმოწყემობს“ ერთი მოძღვარი, რომელმაც დიდკაცურ ცხოვრებასთან 20—25 ათასი მანეთის ქონება შეიძინა, თუმცა ამ ბოლო დრომდის არც სახაზინო ჯამაგირს, 300 მანეთს; ღებულობდა და თავის მკირე მრევლში კი თავისუფლებისათვის აგერ აქამდი თანაშემწე მღვდელი ყავდა დაქირავებული. საიდან შეიძინა ამ მოძღვარმა ამოდენი ქონება, როდესაც მისი მეზობელი ერთი ორათ უფრო ვრცელი სამრევლოების მღვდლები დაკონკილ ანათურებით დადიან? ამაზე პასუხის მიცემა, გარდა საზოგადოთ ბლალაონთან რაიმე საქმის მქონე პირთა, მიგვიჩნდვია მისგანვე დამონავეებულ მღვდელ-დიაკონ-მედავითნეთა და სასულიერო წოდების იმ ქვირვ ობოლთათვის, რომელთაც სამოწყემლოთ გამოსული ფულების უმეტესი ნაწილი „საშრომელში“ ეხარჯებათ ხოლმე. ამ თავგასულმა მამამ ესეც არ იკმარა და რამოდენიმე ნანდვილ ყაჩაღური საქმე ჩაიძინა. ჯერ იყო და მისი ჩაგონებით რამოდენიმე მღვდელმა აიკვიატა: მ. ბრალაონის ძვირფასი ქვითკირის შენობა აუშენოთ და ამ შენობის დარბაზში სხდომა გავმართოთ ხოლმეო. საქმე სისრულეში მოდიოდა, მაგრამ მ. ბლალაონმა იფიქრა — ვაი თუ ნივთიერათ გათახსირებულმა სამღვდლოებამ ჩემი გუნების სახლი ვერ ამიშენოს, ტყელია ეზო მომიცელოთოსო და ისევე თავის „კეთილშეძენილით“ არჩია სახლის აშენება. არ გასულა დიდი ხანი, რომ ბლალაონის ერთმა მონა-მოსამსახურე მღვდელმა ასეთი ეპისტოლეით მიმართა მღვდლებს: „ყველა კარგათ იცნობთ ჩვენ მშვიდ, წყნარსა და გულკეთილ ბლალაონის მ. მ-ს. მოდი ძმებო და მამებო, დაეფასოთ მისი კარგი კაცობა და ნიშნად ჩვენი მისდამი მორჩილება — ერთგულებისა მივართვათ მას ჯილდოთ ძვირფასი ოქროს მკერდის ჯვარი. მე ჩემის მხრით შემოიქცანია ამ

კეთილი საქმისათვის ერთი თუმანი“. ამ წერილმა ჩამოიარა საბლადოჩინო ოლქი და თითულმა ეკლესიის კრებულმა, წინააღმდეგ სურვილისა და ნივთიერი ხელმოკლეობისა, თითო თუმანი გადაიხადა. უარი მხოლოდ ორმა „თავზე ხელაღებულმა“ მღვდელმა გაბედა, რომელთაგან ერთმა სულ იმ არემარის მოცილება ამჯობინა. მეორეს კი მ. ბლადოჩინმა თავისი განკარგულებით მცირე ჯამაგირიდან ერთი თუმანი გამოურიცხა. ამ კეთილი საქმის მოთავე მღვდელი ბლადოჩინის წარდგინებით დაჯილდოებულ იქმნა ბედნიკით. არ გასულა დიდი ხანი და ახლა მეორე მღვდელს აღეძრა საღერღელი იმავე ბლადოჩინის დასაჩუქრებით ჯილდოს მიღებისა. ამანაც კარგა ძალი გროშები ააფუქენა სამღვდელოების ერთ ნაწილს, და ამ ფულით ვითომც მთელი ოლქის სამღვდელოების სახელით, ბლადოჩინს მშვენიერი ოქროში დაფერილი ჯოხი მიართვა და თითონ კი თავზე იარაღიწინი წამოისკუბა. იკითხავეთ რატომ სამღვდელოება არ წინააღმდეგ ბლადოჩინის ასეთ თავგასულობას? რითი, ბატონებო, როდესაც ჩვენ უწყებებშია ცამეფებული არის ერთი გრიბედოვის მოღჩაღინისებური მონობა და მეორეს გოგოლის რევიზორისებური თავგასულობა, რომლის წყალობით სოფლის სამღვდელოება სწორეთ სათამაშო რამ გამხდარა ზოგიერთი ბლადოჩინებისათვის. ანდაზისა არ იყოს, ძლიერთან უძლიერი ყოველთვის მტყუანია და ბლადოჩინიც ხომ ძლიერი, უფლებით აღჭურვილია და, თუ უმეცრება უსინდისობაც ხელს უწყობს, ყოველთვის შეიძლება თავისი ხელქვეითის დატუქსვას, დაჩაგვრას და დასჯასაც. ზოგიერთი ბლადოჩინების თავგასულობას ხელს უწყობს ის გარემოებაც, რომ ის ყოველწლობით ადგენს საკრებულო უწყებებს, სადაც თავისი შეხედულობით უწყებს კრებულის წევრებს ნიშნებს ყოფაქცევაში და თან აღნიშნავს, ვინ როგორ იცის სავალდებულო საგნები, როგორ ასრულებს თავის მოვალეობას, რამდენი საკუთარი სიტყვებ წარმოსთქვა წლის განმავლობაში ეკლესიაში და სხ. აი აქ სრულ თეიტონებობას იჩენ

ნენ ზოგიერთი ბლადოჩინები და თეთრი შავათ გამოყავთ. შავი თეთრათ, იმის მიხედვით, რასაკვირველია, თუ ვინ არის მათი ერთგული მოსამსახურე და ვინ არა. მნიშვნელობა საკრებულო უწყებებში ჩაწერილი ცნობებისა კი დიდი არის, რადგან სოფლის სამღვდელოებას მთავრობა ამ ცნობების მიხედვით იცნობს და აფასებს. რომ ამ შემთხვევაში ზოგიერთი ბლადოჩინების თავგასულობა წრეს გადასულია; ამის მაგალითები ბევრი იქმნება, მაგრამ მე ჯერ ერთ მაგალითს მოვიყვან ზემოთ აღწერილი ბლადოჩინის უკეთ დასასურათებლათ. ერთი მისი საბლადოჩინოს მღვდელი საკრებ. უწყებებში ყოველთვის წარჩინებული ყოფაქცევის იწერებოდა, სავალდებულო საგნები წარჩინებულათ იცოდა, თავის მოვალეობას წარჩინებულათ ასრულებდა და ყოველწლობით საკუთარი კუთა-გონების შეთხზულ 30-40 ქადაგებას წარმოსთქვამდა. ამ მღვდელმა, მისდა საუბედუროთ, საბლადოჩინო კვერთხის ყიდვაში მონაწილეობის მიუღებლობით, თუ რაღაცა სხვით, მ. ბლადოჩინი გაიწყობა და ამიტომ იმავე წლის საკრებულო უწყებების ჩვენებით წარჩინებულის მაგიერ ძალიან კარგი ყოფაქცევის შეიქმნა, სავალდებულო საგნების ცოდნასა და მოვალეობის შესრულებაში კარგი გახდა და ეკლესიაში კი 30-40 ქადაგების მაგიერ სიტყვაც აღარ წამოცდენია! რომ დიდათ დაჯილდოვებულსა და პატივცემულ ბლადოჩინს გული არ დასწყდეს, ერთ მაგალითს მისი უნკროსი თანამშის ცხოვრებიდანაც დავასახელებ. წასული 1910 წ. საეკ. უწყ. მისის ნომერში დაჯილდოებულთა შორის ერთი ჩემი ნაცნობი მოხუცებული მღვდლის სახელი და გვარი ამოვიკითხე. როცა შეხვედრის დროს დაჯილდოება მიუღლოცე, მოხუცმა გულდათუთქულათ, თითქო ტირილს ეპირებო, მომიგო; „რისთვის მილოცავ, მამაო! ნეტავი მის დღეში არაფერი მენახა, თუ ჯილდოს მიღება ასე დამსჯიდა! ეს ჯილდო უბლადოჩინოთ მივიღე. ადღეგრძელოს ღმერთმა ჩვენი ყოველად სამღვდელი. შეხედა ჩემს მცირე შრომას, ჩემს მოხუცებას და დამაჯილდოვა. ეს ბლადოჩინმა

იწყინა, ათასწიერ შარებს მდებს და არც ჩინს მიწერს კლიროვში. ჩინის ჩაწერას არ დავეძებ, მგონია ველარავენ წამართვას, მაგრამ იმავე კლიროვში მთლიან გამიფუტა ყოფა-ქცევა და სხვეფაც მომჯაყა. აგერ 50 წელიწადი გამოსრულდება სამსახურში ვარ, ათი მეტი ბლანოზნი ვადავიცვალე, ყველა იმათგან აცხოვნოსთ ღმერთმა, და ახლანდელისაგანაც ყოველთვის „ოტლიჩნი და ოჩენ ხოროში“ ვიწერებოდი, რომ იმ ჩინს არ დაველუპე!!

აი ასე დაჩაგრული, ასე სათამაშოთ გამხდარი არის სოფლის სამღვდელოება და ვის რათ უნდა უყვირდეს, რომ მან ვერაფერი საკეთილო საქმის გაკეთების უნარი გამოიჩინოს. მუუფროსის პატიოსნებას, უანგარობას და სამართლიანობას დიდი გავლენა აქვს მისი ხელქვეითი თანამდებობის პირის მოქმედებაზე.

სოფლის ხუცესი.

რას გვწერენ?

სოფ. კორბოული (ზემო იმერეთი).

ნოემბრის 11 რიცხვი სამარადისო სანახსოვრო დარჩება ს. კორბოულის მცხოვრებთათვის: ამ დღეს საბოლოოდ დასრულდა ამ სოფელში წვრილი კრედიტის დაარსების საქმე, რომელიც ითავა ადგილობრივმა მღვდელმა მ. ვლადიმერ მაქარაშვილმა. წვრილი კრედიტის გამგეობის და სარევიზიო წევრთა ასარჩევად და პირველ ოპერაციის დაწყების გამოსაცხადებლად აქ მობრძანდა წვ. კრედიტის ინსპექტორი თავადი ზაქარია პლატონის ძე მიქელაძე, რომელმაც მოახდინა ამ დღეს დამფუძნებელ წევრთა კრება. გამგეობის თავმჯდომარეთ და საქმის მწარმოებლად ერთხმად აირჩიეს მღვ. ვლად. მაქარაშვილი, პირველი მოთავე ამ საქმისა; აგრეთვე გამგეობის წევრებათ არჩეულ იქმნენ: მასწავლებელი ლავრენტი ხარშილაძე და პლატონ კვიციანიძე. ხოლო მათ კანდიდატებათ გრიგოლ მაქარაშვილი და ფერ-

შალი ჰარამონ კუქავა. სარევიზიო საბჭოს მწევრებათ არჩეულ იქმნენ: მღვ. ს. მაქარაშვილი, დომენტი მაქარაშვილი და პლატონ ტაბატაძე; მათ კანდიდატებათ კი—მოსე ტაბატაძე და იასონ და იორამ მაქარაშვილები. გრძელვადიან ძირითად თანხად მივიღეთ 2500 მანეთი, ხოლო მოკლე ვადიან სესხად 4000 მან. საქმის ყოველივე ბლანკები და ჟურნალები ჩაიბარა გამგეობამ და შეუდგა უკვე სესხის გაცემას. პირველი სესხი 2500 მან. გაიცა 26 ნოემბერს; მეორე კი 3000 მან. ამ მოკლე ხანში დაურიგდება მსურველებს. დანარჩენი 1000 მანეთი გამგეობას იანვრისათვის აქვს გადადებული. თუჯის კასა გამოაწერილია მოსკოვიდან და ამ მოკლე ხანში მოელიან.

აუწერელია ხალხის სიხარული ამ ამბის გამო. მოწინააღმდეგეები, რომლებიც ყოველ ღონეს ხმარობდნ ამ ამხანაგობის დაარსების წინააღმდეგ, საღდაც მიიმაღენ და სდუმან. ეს პირველი ამხანაგობაა საჩხერის მხარეში. დაბა საჩხერის მცხოვრებთ ზოგიერთმა პირებმა სთხოვეს მღვდ. ვლად. მაქარაშვილს, რომ ხელმძღვანელობა გაუწიოს მათ ამისთანა ამხანაგობის დაარსებაში, რაზედაც მამა მაქარაშვილმა დიდი დახმარება აღუთქვა.

მოკეთე.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მიიღება 1912 წ. ხელის მოწერა სახალხო საზოგადო-ეკონომიურ ჟურნალ

წელიწადი კოოპერაციაზე მეორე

რედაქტორი, მღვდელი ს. მხედლიძე.
გამომცემელი იოსებ ლეჟავა.